

PROBLEMA ARENDĂRII TERENELOR DE VÂNĂTOARE

Direcțiunea Economiei Vânătorului e în pregătirea unei noi reglementări a principiilor și a modului pe lângă care să se arendeze terenurile de vânătoare. Se intenționează crearea unei legi speciale, care să cuprindă amănunțit și sistematic normele privitoare la această chestiune.

În repezite rânduri am arătat aici, că arendarea terenurilor de vânătoare a devenit un labirint, din încălcăturile cărui cu greu te descurci dacă nu ai aptitudinile de „mecher” — și care numai spre binele vânătoarei nu servește. E firesc deci că salutăm călduros această inițiativă și să sperăm, că în curând vom avea o înțeleaptă, și în aceeași vreme clară lege asupra acestei cardinale probleme a vânătoarei românești.

Tocmai având în vedere această însemnătate, e bine să se cunoască și părerile lumii vânătoarești și de aceea punem la dispoziție paginile revistei noastre pentru această utilă discuțiune, arătând noi aici unele principii de natură mai generală.

Chestiunea arendării dreptului de vânătoare, nu poate fi considerată ca o chestiune de pură contabilitate publică. Reglementarea modului de arendare, împreună cu toate chestiunile în legătură cu această transferare a dreptului de a vâna, e momentul poate cel mai hotărâtor al unei politici a vânătoarei. Privită numai din punctul de vedere contabil, sau lăsând să prevaleze acest punct de vedere de natură economică, soluțiunea tehnică nu e mai grea, decât reglementarea modului și formalităților de arendare a unei case, sau a unui teren agricol.

Când voim să reglementăm deci această chestiune a arendării terenurilor de vânătoare, trebuie dela început să ne alegem fix și precis punctul de vedere, din care pornim:

Voim, în mod exclusiv sau în principal, să facem să se obțină pe seama proprietarului terenului, venit cât mai mare din arendarea dreptului de vânătoare,

sau avem datoria, ca să precumpenim față de acel interes material, interesul vânătoarec?

Să precizăm un lucru:

Ce e interesul proprietarului? E unul cu totul strămt și fără contingență cu interesele vânătorilor și ale vânătorului: să încaseze arendă mare. Rămânând în lumea realităților noastre, trebuie să constatăm, că în afară de stat fonduri bisericești, etc. eventual, nici un proprietar de teren, care se arendează în ce privește dreptul de vânătoare, nu a făcut, nu face și nici în viitorul pe care îl prevedem, nu va face absolut nimic pentru conservarea vânătorului, sau în folosul arendașului vânător. Nu se poate arăta numele unei singure comune, obștii, composoriat, etc. care să fi adus o jertfă de zece bani, sau o truddă de un ceas, în folosul chestiunii vânătoarești. Pe el îl interesează — în măsura pe care o voi arăta mai jos — numai banul de arendă.

Ce e interesul vânătorului-arendaș?

Dacă acest interes l-am putea pune în cadrele pur materiale, singurul răspuns ar fi: să nu arendeze nici un teren de vânătoare, ci să renunțe la vânătoare. Azi vânătoarea nu e o îndeletnicire, care poate și e menită să creeze bunuri economice pe seama vânătorului. Acea carne de iepure, pe care o dobândește vânătorul, acea piele de vulpe, etc. sunt cu totul accesorii, — sunt netăgăduiți bun economici, dar fără importanța scopului.

Altul e scopul, și deci de altă natură e interesul vânătorului. E unul mult mai superior, detașat de gândul câștigului, în mare măsură de ordin spiritual:

Vânătorul tinde să aibă recreația excursiunilor vânătoarești. Tinde să aibă vânat mult, și nu numai pentru ca să îi treacă pe dinaintea armei multe victime, ci și din dragoste față de aceste ființe, sau chiar din ambiția de a crea terenuri bune. Vânătorul tinde să cunoască acel vânat, să îl protejeze, să îi ridice calitatea și bunăstarea prin măsuri de ocrotire, de selecționare. Vânătorul are ca scop unele plăceri fizice (exercițiul în aer liber, etc.) și unele plăceri morale care îl încântă și îl îndeamnă să facă vânătoare.

Din aceasta alăturată a celor două interese (proprietary și vânător) reiasă următoarele:

a) Unul e de ordin strămt, egoist, material. Celalalt e de ordin superior.

b) Unul e de ordin momentan. Celalalt, al vânătorului, servește permanentizarea valorilor și a posibilităților de perpetuare a îndeletnicirii și plăcerilor vânătoarești.

c) Pentru unul, existența, prosperitatea numerică și calitativă a vânătorului e un factor dacă nu potrivit privit, dar cel puțin indiferent. Pentru vânător prosperitatea vânătorului — acel „bun național” pe care îl invocăm atât de des, fără a trage concluziunile necesare — e un scop, și tot mai mult se egalează cu o datorie morală a lui.

Direcțiunea Vânătoarei e chemată să apere în primul rând interesele vânătoarei. Or e lămurit, că „interesele vânătoarei” nu se confundă cu interesele proprietarului, și sunt cu mult mai apropiate, dacă nu complet identice, cu interesele vânătorului.

Ajungem deci la concluziunea, că în reglementarea chestiunii vânătoarei, trebuie să precumpenească grija pentru interesele vânătoarești, de ordin imaterial, față de tendințele și cu totul egoiste, și cu totul străine de interesele vânătoarești, și antisociale, ale proprietarului.

Dar să examinăm, în realitatea lui acest interes al proprietarului, în cece privește mărimea arenzii dreptului de vânătoare.

Se exagerează importanța economică a acestui factor.

a) Marii proprietari au proprietățile lor scoase de sub arendarea oficială, — în afară de proprietatea statului și a câtorva persoane morale de ordin public. Aproape exclusivitatea cazurilor o formează terenurile comune (și obștiile, composoratele în mică măsură).

Din arendarea terenurilor comune proprietarul nu vede niciodată nici un ban. Se varsă arenda comunei. Deci acel țaran, care are 1—3 Ha pământ, la nici un caz nu vede nimic, și nici nu-l interesează din punct de vedere economic, dacă pentru hectarul lui se plătește o arendă de 4 lei, sau de 3 lei.

b) Rămânând la terenurile comune: Pentru bugetul comunei nu are nici o însemnătate, dacă postul (teren de vânătoare comun) e cu o mie—două mii de lei mai ridicat sau mai scăzut. La tot cazul această posibilă diferență, nu e de natură să fie hotărâtoare în politica vânătoarească.

c) În realitate, cele mai exagerate nădejdi de arendă mare, sunt ca cifră ridiculă față de renta pământului. În mediu, azi un Ha de pământ cultivabil d. e. reprezintă o rentă (arendă) de 1000—2000 Lei. Ce însemnătate economică generală, sau particulară, are împrejurarea, că peste această rentă, proprietarul mai primește 1.— (unu) leu, sau 3.— (trei) lei în plus? Deci o majorare a venitului proprietarului cu 1‰—3‰? E diferență microscopică. În angrenajul economic neglijabil și neglijat.

d) Sunt într'adevăr unele terenuri, care din punct de vedere pur vânătoarec, au o valoare specială. Ca d. e. un mic teren de capre negre, al cărui randament altfel e foarte

mic. Dar aceste sunt excepțiuni, ce se numără pe degete, — în fața cărora stau cele vreo 10.000 terene de vând. toare, ce urmează a fi reglementate în ce privește arenda-rea.

Arenda vândtoarei, ca factor economic în economia generală a țării a fost exagerată din motive binecuvântate de propagandă în interesul vândtoarei. Fără a denatura proporțiile, dacă vom face o socoteală cât de cât exactă, vom ajunge la concluziunea, că dacă un proprietar mare de pădure de munte, d. e. — s'ar ocupa de raționala valorificare a ciupercilor și a smerei din pădure, ar realiza venit înzecite față de cea mai exorbitantă arendă a dreptului de vândtoare. Vândtoarea contribuie în economia generală cu alți factori, cu mult mai însemnați, decât factorul arendă!

Dacă, în generalitatea cazurilor, proprietarul nu are un interes real (nu afișat!) mare în cheștiunea sumei de arendă a dreptului de vândtoare, — să vedem care sunt interesele negative ale lui în legătură cu vândtoarea. Se invocă două:

1. „Iepurele mănâncă iarba proprietarului”. Poate fi luată în serios o asemenea argumentație, pentru a pune pe proprietar în antiteză cu vândtorul? Dar și paserile mănâncă sămânța de iarbă „a lui” și vulturul trece peste pământul lui, căruia îi aparține, teoretic, columna de aer până în zenit! Apoi care iepure mănâncă aceea scumpă iarbă? Cel de pe pământul proprietarului, sau cel de pe al vecinului? Deci „al cărui proprietar” e acel afurisit iepure, care mănâncă iarbă, fără să controleze la foile funduare proprietatea? Și oare e desigur din fondul de vândtoare de acolo, sau e... originar din al șaptelea hotar?

Un asemenea argument scade seriozitatea tezei.

2. Daunele de vânat. E o problemă reală, care se pune în toată lumea, unde în păduri cultivate sau în apropierea terenelor de cultură s'au înmulțit anume sălbătăciuni mari. E vorba în relațiile noastre despre cerb, mistreț și urs. (Iepurele care mănâncă coaja neprotejată a copacilor, sau căprioara, care ici-colo ciupește vârful unui brădușean, nu pot intra în această categorie). Există problema. Soluțiunea nu o discutăm aici. Dar trebuie să stabilim, că această soluțiune nu e în majorarea arenzii. Arenda nu poate cuprinde și indemnizarea față de eventualele daune cauzate de vânat. Acest capitol e unul cu totul separat și independent de cheștiunea arenzii.

Se aduce argumentul, că prin arendă mare se câștigă bunăvoința „proprietarului”. De nou o exagerare și o eroare, dacă ne coborâm în realitatea lucrurilor.

Cel ce scrie aici a fost și este arendaș al unor terene de vândtoare. Totdeauna a pus cel mai mare preț pe bunele raporturi cu proprietarii — și este mulțumit, că niciodată și nicăieri nu a dat de rezistență în această privință. Dar nu mărirea arenzii a fost factorul acestor bune raporturi.

Pentru sătean, al cărui teren e înglobat în terenul comun de vândtoare, — pentru acel membru al compozesoratului de munte, care are o cătine din averea comună, — pentru totalitatea celor ce compun aceste comunități, e de mai mare valoare decât arenda, — pe care nici nu o știu măcar cât e, de cele mai multe ori, — un tratament prietenos, plata cinstită a zilei de goană sau de alt serviciu, pe care îl-l face, — acel cerb, pe care îl trimiți în sat ca să fie împărțit gratuit oamenilor săraci, vorba prietenoașă pe care i-o dai, sfatul care îl-l cere, etc.

Iar în cecece privește „bunăvoința” proprietarului mare, bunăvoința în foarte multe cazuri depinde și e în măsură caprelor, a iepurilor, a păștrăvilor, a șuncilor de mistreț, etc. pe care le trimiți plocon, în măsura cum închizi ochii față de abuzurile silvice și de vânat pe care le săvârșesc angajații mari și mici. Cât de puțin se sinchisește acel administrator, dacă eu plătesc arendă 5 sau 10 sau 15.000 Lei!

Rezumând deci:

a) Nu mărirea arenzii este elementul de judecată hotărâtor. Nici chiar „factorul economic”, nu.

b) Interesul real al proprietarului e limitat, sau în cele mai multe cazuri nul, chiar și în ce privește latura economică.

c) Nu arenda mare asigură colaborarea între vândtor și proprietar.

Iar în concluziune:

Când Direcțiunea Economiei Vânatului tratează o reglementare a principiilor ce urmează să fie la baza viitoarelor arendări, trebuie să aibă în vedere în prim rând interesele pur vândtorești, (vânat + vândtor), ca cele importante. Interesele proprietarilor, interese, care de asemenea trebuie considerate — fiind ele de a doua importanță și foarte scăzute, — vor trebui să cedeze în excepționalele cazuri, când nu s'ar putea concilia cu cele vândtorești. De sigur, nu se va face nici o exagerare în pretențiunile vândtorești, și se va evita să se aducă atingere realelor interese ale proprietarilor. Nu voi proteja ursul, care s'a nărauit la ciurda boilor, — dar nici nu voi lăsa proprietarul să ucidă iepurele în lunie, fiindcă i-a... mănăcat iarba.

Dar problema cere pe lângă aceste considerațiuni generale și alte lumidări. De aceia vom reveni.

„C”.

DESPRE URS

Cei dintâi reprezentanți ai acestui vânat mare au intrat în viața mea, pe când eram încă copil. Pe vremea aceea îmi petreceam vacanțele de toamnă la bunul meu unchiu Albert, într'un sat ferit de lume, care pe acele timpuri nu știa încă nimic despre tren și alte asemenea mijloace de transport moderne. În acest sat, așezat la poalele catenei puternice a Carpaților, își avea terenul o societate de vânătoare compusă din nobili, care se adunau aici în fiecare an prin Septembrie, prin Octombrie, ca să vâneze craiul carpatin, morosul urs.

Aceste vacanțe sunt așezate încă și azi în tezaurul cel mai scump al amintirilor mele, — le petreceam în neîncetată agitație, tocmai din cauza vânătoarelor la urși. Ele îmi intraresc și azi imaginea zilelor și anilor sălbateci ai copilăriei mele.

Societatea ieșea la vânătoare aproape în fiecare zi, — iar seara, când sosea vremea să se întoarcă domnii dela excursiunea lor, nu era putere pământescă să ne fi putut sili, pe noi copii, să rămânem pe acasă. Hoinăream pe ulițele satului, până în sfârșit sosea vânatul ucis, și era așezat în șir la lumina jucăușă a torțelor de rășină de brad, — sau până

de: OSCAR IACOB — Bistrița

spre întristarea noastră înțelegeam, că aceea zi de vânătoare a trecut fără nici un rezultat.

Noi copii rămâneam pironiți lângă câte un urs ucis, până noaptea târziu, cu toate rugămintele și poruncile celor mari. Copleșiți de un sentiment de adânc respect contemplam pierduți acești reprezentanți ai unei faune puternice, pe cale a se stinge, — pipăiam părul moale al blănilor bogate, — și în pornirea noastră plină de dorul unor sălbatece aventuri, visam la posibilitatea să împușcăm și noi odată și odată o asemenea uriașă fiară. Trupurile enorme, flocoase ale urșilor împușcați ne atrăgeau, și nimic nu ne putea îndupleca să plecăm de lângă ele, decât ademennirea paznicilor, care ne chemau să ne istorisească întâmplarea, cum au fost biruiți acei urși. Treceam în bucătărie și ascultam cu gurile căscate acele povești.

Acești paznici erau țărani români, oameni vrednici, cu trupurile numai mușchi și oase, peste care au trecut toate furtunile și toate primejdiile, — cu trăsăturile feței sculptate aspru, sobre. Aceste frumoase figuri ne impuneau nemăsurat, și le priveam ca pe niște semize. De câteori mi-a fost dat să pe-

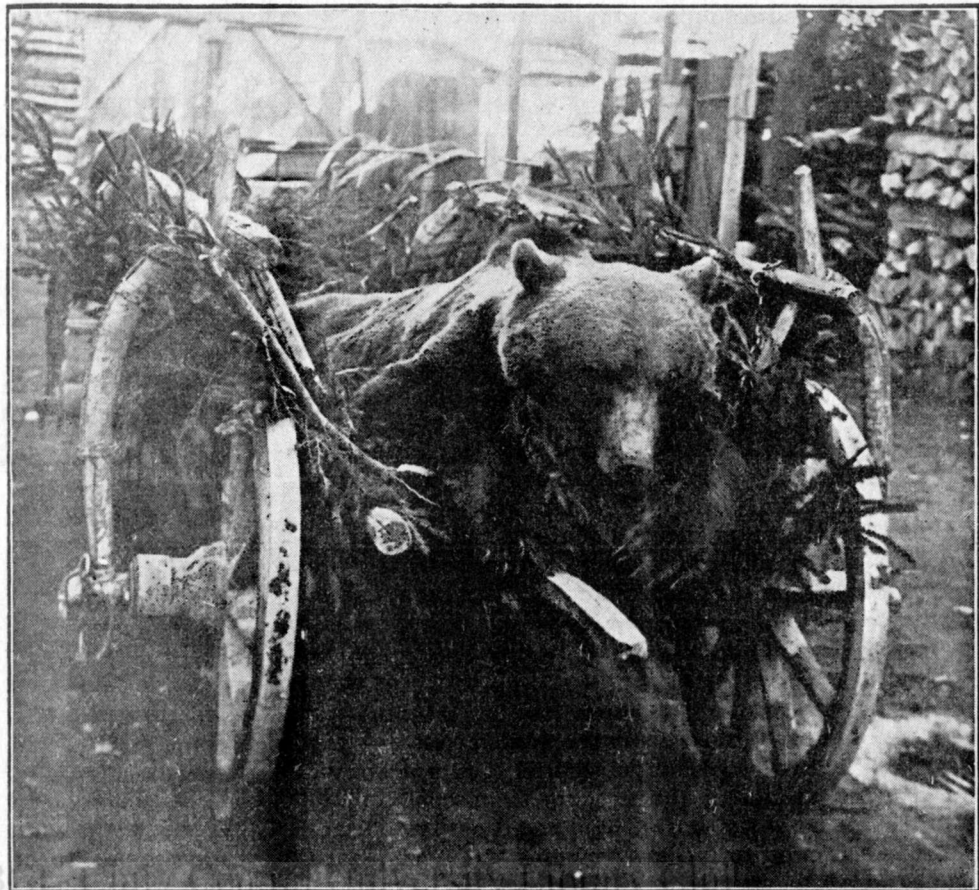
trec nopți întregi povestind cu paznicii în câte o colibă de vânătoare, sau în măreția Carpaților, în anii de mai târziu, când am cutreerat și eu acești munți, cu pușca pe spina. Și în aceste nopți ferece, veghiate după o zi obositoare, totdeauna mi-am amintit de „sfaturile vânătoarești” din serile petrecute în bucătăria din satul vacanțelor mele din copilărie.

Spre disperarea părinților mei, încă de pe atunci și-a arătat colții patima mea vânătoarească. Și deja aranjam vânători în toată regula, cu flobertul, cu praștia, prigonind mâțele, câinii, ciorile și țarcile. De câteva ori am săvârșit niște trăznăi vânătoarești, care s'au terminat cu precipitata noastră expediție la oraș.

De pe atunci a săpat ursul urme neșterse în viața mea, — și tot el se găsește și azi în centrul vieții mele vânătoarești, a gândirii, a sentimentelor, a dorințelor, a acțiunilor mele vânătoarești. Va ieși din viața mea numai atunci, când trupul îmi va fi acoperit de brazda verde.

În afară de râs și de capră neagră, am vânat tot ceea ce poate oferi minunata noastră lume a munților, — și totuși nu sunt atras de nici un vânat în așa măsură, cum mă încântă ursul. Pentru mine ursul stă deasupra tuturor. Nu ar avea nici un înțeles să încerc asupra acestei împrejurări o analiză psihologică. E un fapt, care nu poate fi și nici nu are nevoie să fie explicat, — e așa, și așa va rămâne pentru totdeauna. Ursul e o sălbăticiune, care se poate apăra și poate și ea ucide, — e rămășița unei faune străvechi, care a reușit să se strecoare până în zilele noastre, atât de sărace în ființe nobile, din vechimile cele îndepărtate.

Visul copilăriei mele a ajuns să fie împlinit în anii de mai târziu. Am avut bogate ocaziuni să vânez această fiară nobilă, — cu prilejul vânătorilor și a pândelor multe, — să mă gândesc asupra ursului, să-l observ și să „cinstesc pe Creator în creatura sa”. În cursul lungilor ani de vânătoare carpatină s'a cristalizat în sufletul meu o poruncă de temelie a faptelor și strădaniilor mele vânătoarești: să fii modest, să îți stăpânești patima, să mulțumești Sfântului Hubertus sau Dianei, din toată inima, pentru bucuria oricărei aventuri vânătoarești! Aceasta mai ales, fiindcă omul în grandomania lui, în fanatismul lui de a urmări folositorul, în egocentrismul lui adesea ridicul, consideră, că toate câte le vede în jurul lui, creațiuni ale Naturei, au fost alcătuite numai de dragul lui, și deci e îndreptățit, el „coroana creaturii”, să abuzeze, să răspândească distrugere pe unde trece. Autoeducarea mea vânătoarească, bunii mei dascăli în ale vânătoarei, cărora le voi rămâne pu-

...până sosea vânatul ucis...

rurea recunoscător, poate și oarecare pornire moștenită, m'au ferit totdeauna de exagerări de acest fel, — prin ce nu vreau să afirm, că viața mea de vânat e lipsită de orice greșală. Doar omul „greșește atâta vreme cât se mai străduiește”.

Dar să începem să vorbim, nestingheriți de gândul formelor, despre această fiară vitează, fără de care eu nici nu-mi pot imagina scumpa Transilvanie. În cursul celor ce urmează, își va primi drepturile lui și bubuitul carabinei, scopul de căpetenie a acestor șire este însă, să arăt câte ceva referitor la modul de traiu și obiceiurile ursului, și în urmă să împletesc în viața lui și arta de a-l vâna.

Ursul e astăzi încă un vânat stabil, bine reprezentat, al munților patriei noastre. El, împreună cu cerbul cel nobil al Carpaților, dau țării noastre atât de bogate în frumuseți naturale, ceea ce numesc vânătorii din țările apusene cu expresiune care electrizează fantasia: „Vraja Carpaților”. Vânarea ursului e coroana vânătoarelor noastre, — fie că îl vânam la dibuit sau la pândă, la goană sau cu câinii. (Vânarea ursului la viziuna de iarnă nu e prea practică la noi, și a fost acum și oprită legal). Această vânătoare a unei fiare, care pare a nici nu se mai potrivi în vremile de acum, ne trece într-o epocă îndepărtată și mai fericită, pe când toate sălbăticiunile aveau largime și spațiu în care puteau trăi libere, pe când vânătoarea era într'adevăr indeletnicire bărbătească, pe când voinicii vâneau fiarele cele mari cu armele albe, și nu se cunoșteau drăceștile carabine, care trăznesc dela distanțe enorme.

Ursul a dispărut aproape cu totul din cele mai multe țări europene. I-au rămas ca ultim refugiu în acest continent, numai regiunile mărginașe ostice, ca-

re mai au pustiurile muntoase întinse, aproape așa cum le-a lăsat Dumnezeu, și pădurile răspândite pe mari spații. Prevedem, că ursul va dispărea odată și odată și din aceste regiuni, așa cum au dispărut alte fiare ale faunei străvechi, — deoarece și la noi înaintează tot mai mult în lumea munților noștri, cultura, industria lemnului, și împreună cu acestea, devastarea dusă de nebuneasca pustiire a pădurilor și a pășunilor alpine supra-încărcate. De aceea a stărnit în sufletele tuturor adevăraților vânători multă bucurie împrejurarea, că Ministerul Agriculturii, de care ține și Direcțiunea Vânătoarei, a reglementat impușcarea urșilor, îngăduind-o numai cu autorizațiune specială și stabilind sever metodele de vânătoare, care pot fi întrebuințate.

Ursul e pretutindeni de față în înălțimile muntoase ale patriei mele mai strâmte, munții Ardealului nod-ostic, în Maramureș, în Bucovina, în Moldova muntoasă. În domeniul Crucea-Broșteni, din Moldova de nord, pe un teritoriu cam de 50.000 Ha, între anii 1877 și 1905 au fost impușcați 157 urși mari, după cum se poate dovedi cu date precise. În acest număr de sigur nu sunt cuprinși urșii braco-nați și cei omoriți mișelește cu otravă.

Primăvara — la finele lui Martie, la începutul lui Aprilie — după ce a ieșit ursul din bârlogul de iarnă, el rămâne prin regiunile de mijloc ale munților, și să hrănește cu colții ierbii tinere, cu larve, insecte, viermi, cu vre-un vânat pe care îl poate inhăța din întâmplare, mai găsește ceva boabe, pe care le-a descoperit zăpada ce le ascunsese toată iarna. Astfel, împrejurările l-au silit să devină omnivor. Construcțiunea stomacului și întregului tub digestiv denotă, că ursul a fost alcătuit ca animal curat carnivor.

În această epocă a foamei neadormite, după ce ursul ieșit din lungul ajunat al somnului de iarnă, a prins o leacă de putere, — apoi în toamnă, cam după mugetul cerbilor, pe când la munte de cele mai multe ori a căzut prima zăpadă iar ursul începe a se gândi la iernat, se practică vânătoarea la hoit.

După cum se topește zăpada, ursul se ridică tot mai spre culmea munților, și rămâne și aici omnivor, — nu fiindcă s'ar jena să sfășie și să mănânce carne, ci din nevoie. În pășunile de munte, în poienile întinse, pe care pășunează toată vara nenumăratele turme de cornute și de oi, adeseori să năvălește la aceste animale. Se întâmplă adeseori, că unii urși în așa mare măsură și atât de neconținut atacă turmele de vite și de oi, încât oamenii sunt siliți să plece în alte părți cu bunurile lor, deadreptul să fugă dinaintea fiarei prădalnice. Toamna, când turmele au părăsit muntele pentru lungile luni de iarnă, începe epoca de neliniște a ursului. Atunci trăiește mai ales din smeură, mure, afine, coacăze. Adeseori i-e dat vânătorului să-l vadă la aceste mese ale lui în plină zi, să-l observe îndelungat, spre desfătarea adevăratului iubitor al naturei. Adeseori se prezintă și în preajma stânelor părăsite, și a ocoalelor de innoptat ale vitelor, și paște otava fragedă, care a încolțit din pământul gunoit din belșug. Se mai coboară noaptea în porumbiști și în ovese, își mai scoate din pământ și câteva ciuburi de cartofi, cercetează merii și perii pădureți, pe care țăranii au obiceiul să îi lase pe marginea pădurilor și a pășunilor, folosindu-le fructele pentru a pregăti din ele oțet. Trece în fine și în pădurile de stejar și de fag, ca să-și indoape rânza

cu ghindă și cu jir. Când se nutrește în acest fel, se evidențiază mai bine natura carnivoră a ursului. Aproape toată hrana vegetală trece prin el și o elimină nemistuită. Tubul lui digestiv nu e aranjat pentru mistuirea acestei hrane, — ea e numai un surogat.

Dar masa ursului nu e totdeauna pe o formă de bogat întinsă. În munte împrejurările atmosferice au un rol hotărîtor. Înghețurile dela sfârșitul primăverii nimicesc cu desăvârșire pentru un an smeura, și nu fiecare an e peoformă de abundent în ghindă și în jir. Recolta de ghindă și de jir ocazională în principal vagabondările urșilor. În anii, când pe mari întinderi nu s'au făcut aceste fructe, urșii se adună în micile insule care din întâmplare le au, și în felul acesta apar uneori în mare număr urși în regiuni, unde nicidecum înainte nu au fost văzuți, sau au format o mare raritate. Dacă mănecarea poate fi găsită pretutindenea, — urșii sunt răspândiți prin toate locurile, și ...nu pot fi găsiți nicăiri, — ursul vagabondează la întâmplare, vânătoarea lui e o chestiune de întâmplare.

Un ger sec care a căzut fără veste, sau durează îndelungat, dar mai ales zăpada mare indeamnă pe urs să intre în bârlogul de iarnă. S'a făcut observarea, că urșii își apropie bârloagele de iarnă mergând totdeauna în aceeași direcțiune. La noi am constatat, că merg la bârlog totdeauna în direcțiunea nord-ostică.

Toți urșii regiunii noastre, arătată mai sus, când merg să își ocupe bârloagele de iarnă, trec peste coama de munte *Vultur*, *Duca* sau *Poiana Tomii*, ținând direcțiunea nord-ostică, spre Bistricioara sau spre Munții Călimani. Peșterile din masivele de trachit, căzături de vânt, apoi părăie ascunse, încuiate de brazi căzuți clae-pestre-grămadă, sunt locurile predilecte unde își aranjează cartierul de iarnă.

Gura bârlogului e de obicei spre sud sau spre vest. Ursoaicele intră mai degrabă la bârlog, decât urșii, mai ales în cazul dacă sunt grele.

Somnul de iarnă al urșilor nu pote fi caracterizat ca un somn regulat, continuu. E mai mult o odihnă prelungită, o ațipeală între somn și trezie, la care e obligat ursul în urma totalei lipse de hrană în timpul iernei. Tocmai această lipsă a hranei e singurul motiv al ibernării ursului. Iarna ursul nu mănâncă nimic, deoarece nu are ce să mănânce. Rectul îl are astupat cu un dop (coajă de brad mestecată cu rășină și cu iarbă, roasă bine), care închide complet tubul digestiv. Urșii care au fost impușcați în bârlog, aveau în stomac numai un suc murdar verzui, iar în intestinele complet jigărite numai puțin lichid bălos, rău mirositor.

Ursoaica își naște puii la finele lui Ianuarie sau la începutul lui Februarie. Puii se nasc orbi, la naștere sunt foarte mici, abea cât un șobolan mare, și cresc încet, împrejurare care e firească urmare a faptului, că în acest timp ursoaica nu mănâncă nimic. Scriitorii cinegetici, care au descris ursul siberian, ca v. Kapherr, Krüdener, etc. arată, că puii găsiți în bârloage în Ianuarie și Februarie, abia erau ca pumnul unui bărbat.

La noi ursul de obicei nu i-și părăsește bârlogul până la începutul sau la mijlocul lui Aprilie. „Dopul ermetic”, pe care l-am amintit mai sus, îi pricinuește evident neplăceri atunci când ieșind din bârlog începe de nou viața regulată. În regiunea noastră sunt multe izvoare naturale, cu efect purgativ;

am constatat, și am știre dela vânători țărani de toată încrederea, că ursul bea imbelșugat această apă, ca să scape de incomodul instrument. Se spune, că eliminarea dopului se întâmplă pe lângă chinuri mari, și că dopurile găsite poartă urme de mucoasă și de sânge. Durere, eu nu am găsit niciodată un asemenea dop, cu toate că primăverile am urmărit de aproape urși ieșiți din bârlog, și le-am căutat urma și după ce s'au ospătat din apele minerale.

Primăvara ursul e arțăgos, se infurie ușor. Altfel e o fire pașnică. Firea schimbată din primăvară se poate ușor explica, gândindu-ne că în această epocă ursul e hămesit, găsește puțin de mâncare, și mai are și neîncetata durere în tăpile, care în timpul iernării s'au cojit, sunt extrem de sensibile și dureroase.

După constatările mele timpul imperecherii urșilor e în jurul lui Petru și Pavel, adică pe la sfârșitul lui Iunie. Poate să se întâmple însă, ca în mod excepțional să aibă loc și mai de grabă sau mai târziu. „Nunta urșilor” se spune, că e împreună cu foarte multe mornăeli, cu grohotit răgușit. Bătrânul meu paznic, Suflet, afirmă aceasta, și cum el a văzut multe asemenea nunți, și nu spune decât adevărul, eu îl cred. În urma unei ursoaice în călduri merg mai mulți urși, se încaeră, se bat, se alungă, până rămâne cel mai vrednic. Prințul Dsafariides încă descrie o asemenea nuntă de urși, din Siberia, și aceea cu mult alai, mornăială, „țipete”, — la care au luat parte după ursoaică patru urși. Spre regretul meu, până acum nu am avut niciodată prilejul să văd un asemenea alai de nuntă.

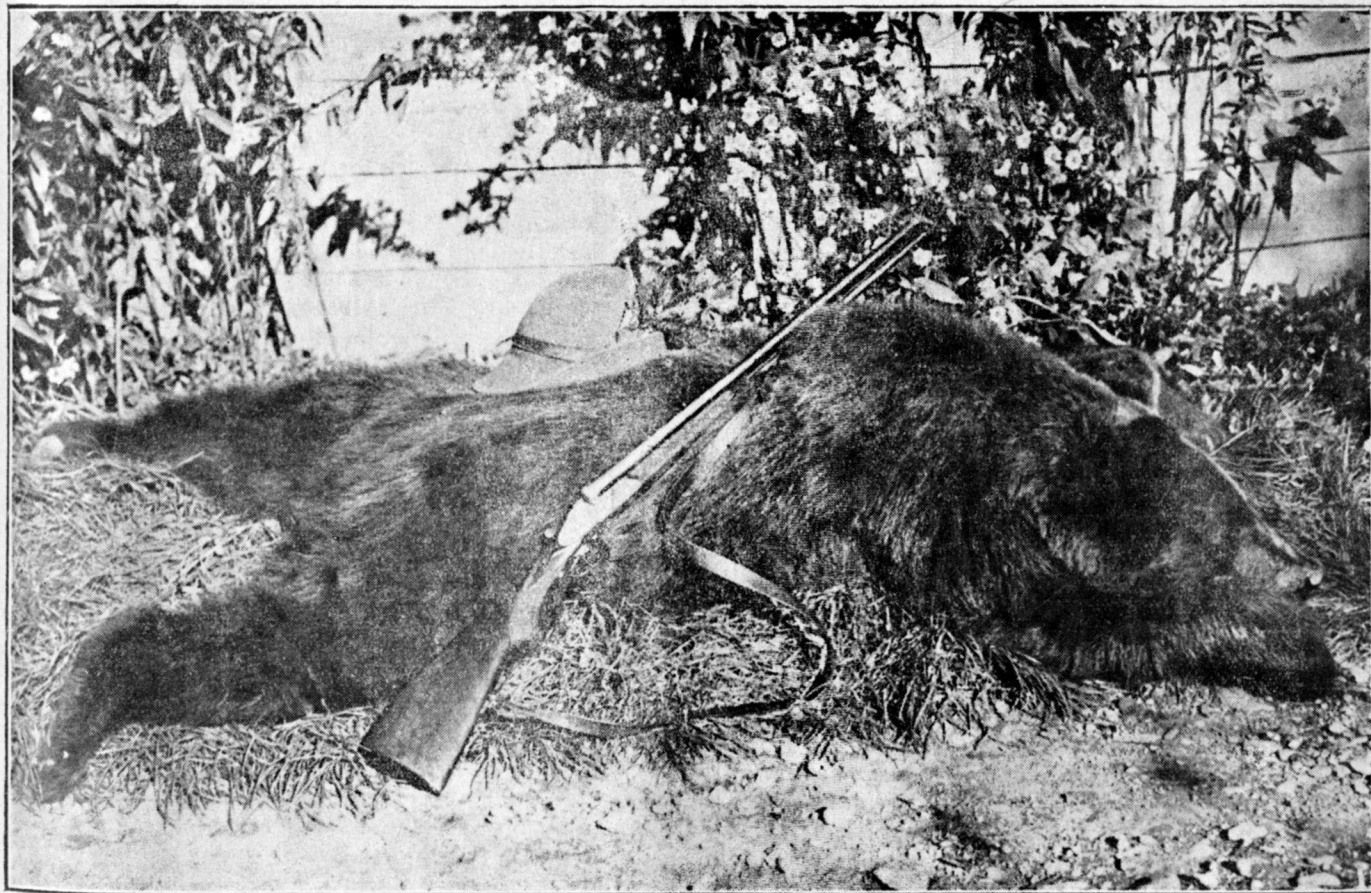
Arma principală a ursului e brâncă. Ii servește ca armă de atac și de apărare. Dinții îi folosește ca

ajutor pentru brâncă, la sfâșierea și ducerea pradă. Puterea lovituri de brâncă e enormă. Am văzut nenumărate vite mari, cu răni îngrozitoare, pricinuite de lovituri de brâncă. O singură dată am văzut un gonaș lovit de urs: i-a dat cu brâncă o singură lovitură la ceafă, însă cu atâta putere, încât i-a zdrobit spinarea ca și când ar fi fost măcinată cu lovituri de ciocan. Acel urs era greu rănit, și a murit și el lângă gonașul ucis, încă înainte de a fi putut ajunge noi la scena acestei drame, chemați de strigătele celorlalți gonași.

În general ursul nu e inclinat să atace pe om. Se ferește de el, verosimil în urma relelor experiențe, pe care le-a făcut în cursul veacurilor. În schimb ursul rănit, e între toate împrejurările un antagonist înfiorător.

Și referitor la primejdia pe care o reprezintă pentru om ursul, poveștile și superstițiile au țesut o adevărată pânză magică. Mulți cred și azi, că în urs sălășluiește un duh rău, și de aceea când îl vezi trebuie să-ți faci cruce. A rămas până azi credința, că sunt urși care răpesc oameni și femei. Că ar trăi în căsnicie sălbatecă cu femeile răpite, că le-ar păzi cu strășnicie. Evident, asemenea povești sunt rodul fantasiei. Și e interesant cum se mențin asemenea superstiții: am vorbit cu oameni, care se jurau că au auzit din gura unor asemenea fete și femei, ce au pățit ele chiar cu urși de aceștia îndrăgostiți.

Ursul e o fiară, care înmagazinează în mușchii, în oasele, în vinele lui o enormă forță. Durere, nu pare să fie conștient de această forță, altfel de sigur s'ar rări mult șirurile celor ce cu tot prețul vreau să fie „vânători de urși” și să aibă un loc de frunte la masa vânătorilor.

... numai ursul enorm doborât face mărturie, că ceea ce ai văzut era realitate...

Ursul a devenit azi animal de noapte aproape cu desăvârșire, — din nou o urmare a experienței, care prin moștenirile dealungul multor veacuri, i s'au făcut o a doua natură.

Dar să trecem la vânarea ursului, coroana vânătorilor carpaține.

Ce e oare vânătoreea în Carpați? Nu aş putea-o defini mai bine, decât reproducând aici vorbele unui bătrân recunoscut vânător carpatin:

„A te adânci în regiuni departe de aşezările omeneşti, — a lăpăda dela tine toate răutăţile, pe care ni le-a pus în cârcă cultura, — a sta pierdut şi a visa îndelungat ascultând cântecul nesfârşitelor depărtări din trecut, despre viaţă şi trecere! A auzi acea minunată melodie, pe care ne-o cântă cerbul în glas de orgă vibrător despre dragoste şi ură, — a vedea cum se ridică în două picioare ursul cu păr brun şi lung, şi adulmecă în vânt mirosul duşmanului, tot aşa cum o făcea şi înainte cu vremi fără amintire. Şi apoi să pui în joc isteţimea împotriva isteţimei, să arunci în luptă ochiu şi ureche, plumână şi inimă, toată reţeaua muşchilor, toată vigoarea şi forţa pe care o poate storce trupul tău, — aşa după cum o făcea omul primitiv, cel mai vrednic din întreaga hordă...”

Dibuirea şi pânda lângă hoit pus sau făcut de urs, e o indeletnicire bărbătească!

Aceasta este însă metoda care cere mult timp, multe parale şi tot atât de mare doză de rezistenţă şi de răbdare, dar la urmă asigură reuşita. La această vânătoree eşti lăsat de puterile tale singure, aici trebuie să îţi angajezi pe deplin ochii, urechile, toţi nervii, toată puterea muşchilor; e vânătoree din propriile tale puteri, din puterea ta de voinţă şi de înfăptuire.

Cu ocaziunea acestor dibuiri şi pânde ai mai mult ocaziune să priveşti şi să observi, să asculţi cântecul vremilor străvechi, să devii una cu Mama Natură. Aici se nasc imagini, pe care nu ni le mai poate da azi, decât lumea primitivă a codrilor carpațini, cu tot ceea ce a păstrat — fiinţe şi aspecte — din ce era odinioară. Iar dacă vânătorul e favorizat de harul Sfântului Hubertus, îi vor vedea ochii tablouri, care nu vor mai putea fi acoperite niciodată de cenusa zilelor de rând, de gândurile şi suferinţele vieţii, — va avea parte de suprema fericire vânătorească.

Fantasia omului e prea slabă, decât să îşi poată imagina ceea ce vânătorul carpatin exprimă cu lapidarele vorbe: „Opt urşi împreună, într'o poenită mică, la opt sau zece paşi de mine, în plină lumină a soarelui...”. Un tablou paradisiac, din depărtările vremilor dela început, pe care vânătorul îl soarbe setos în sufletul lui şi murmură tremurând cea mai fierbinte rugăciune de mulţumită Sfântului sau Dianei binevoitoare. O asemenea întâlnire de sigur, că se produce odată într'o sută de ani. Şi dacă în urmă focul armei sfârtică tăcerea muntelui, deodată se şterge tabloul, şi numai ursul enorm, doborât, mai face mărturie, că ceea ce ai văzut era realitate.

Cu totul altă vânătoree e goana cu câinii mânători. E sălbatecă, primitivă, ca pe vremea oamenilor şi fiarelor străvechi. O simfonie rudimentară a lătratului agitat al câinilor, a patimei vânătoreşti descătusate, aşa după cum o cunoaşte în întreagă vigoarea ei numai vânătorul de munte.

Ea pretinde în dosul puştei un bărbat întreg:

curaj, temeritate, sânge rece şi desăvârşita stăpânire a nervilor, a trupului. Doar aici la urma urmei se ajunge la aplicarea legii de fier: ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte.

Sâmburele acestei vânătoree constă în aceea, ca să găseşti cu câinii ursul, câinii să-l iee şi să-l hărţuiască, aducându-l în faţa pusearei, unde aşteaptă vânătorul. Cel ce nu a auzit şi nu a trăit însuşi o asemenea vânătoree, nu-şi poate imagina ce însemnează ea. Vorba omului încă e prea palidă, decât să poată reda frământările puternice ale unei asemenea goane. Glasurile câinilor pline de ură, încălcându-se: înalte, joase, răguşite, ţiuitoare, — ecoul lor, care se frânge şi se încrucişează între pereţii de stâncă şi malurile văilor adânci, — mişcarea neîncetată a întregii goane, purtată par'că pe undă de val când în dreapta, când în stânga, — şi la sfârşitul acestora lătratul pe loc al câinilor din faţa fiarei oprite, — toate aceste coboară pe vânător în vremile străvechi şi nu e stăpânit decât de dorinţa fierbinte, de a se măsura cu fiara, de a se vedea ochi în ochi cu ea, de a sfârşi victorios această luptă. De sigur nu e un lucru de nimic, să te ridici în faţa unui urs hăituit de câini, şi deci infuriat, şi e o credinţă foarte greşită, că ursul e un animal greoiu şi neajutorat.

Am observat ursul în toate situaţiunile posibile. Totdeauna era domn peste sine şi peste împrejurări, şi totdeauna m'a uimit mobilitatea lui extraordinară, şi repeziciunea mişcărilor lui. Am văzut ursul în fugă mare, atât de lansată, cum nu am văzut la nici un alt vânat. Ți se ridică părul măciucă în cap, când te gândeşti, că şi atacul ursului asupra omului sau a animalului de casă, se întâmplă în acest tempo îngrozitor, unde se împerechează repeziciunea cu puterea enormă.

Am observat ursul pacinic cum mănâncă în zmeurişul de pe coasta dealului, — l-am văzut oprit în faţa câinilor, plin de ură şi de furie, cu ochii de altfel atât de liniştiţi, acum injectaţi de sânge, cu scilipiri şi fulgerături drăceşti, cu clăbuci de spume la gură, cu buza de jos împinsă înainte, desfigurată de pornirea duşmănoasă. Imagine a furiei fără de margini şi a urei deşteptată din experienţa veacurilor de veacuri. Ridicat în picioarele dinapoi slujindu-se de brânci ca de arme de atac şi de apărare, l-am văzut aruncând în ceata lătrătoare a duşmanilor lui de moarte, cu o înimaginabilă dexteritate, crengi, gлии, bolovani. Scene stăpânite de putere enormă, mobilitate şi repeziciune surprinzătoare.

Această metodă, de a vâna ursul cu câinii mânători, e de sigur suprema vânătoree, dar în aceeaşi vreme şi cea mai dificilă. Şi dacă în urma unui îndelungat timp agitat al goanei, porneşte focul liberator, — de obicei cad lângă fiara doborâtă şi câinii şi vânătorul, istoviţi, fără să fie în stare o bună bucată de vreme, să mişte din loc.

Durere, vânarea ursului cu câinii, această frumoasă şi bărbătească vânătoree, a ajuns azi în declin. În prim rând e greu să îţi procuri sau să îţi creşti câini de urşi buni, apoi vânătorii ştiu, că cerbii nu prea suferă asemenea alaiuri, pleacă din teritoriile gonite cu câini.

Iar acum să revenim la vânătoreea în goană.

Şi ea e o metodă corectă de a vâna ursul, cu toatăcă mulţi sunt cari o detestă, şi privesc de sus pe cei ce o exercită. E vânătoreea pe care o aranjează de obicei societăţile, ale căror membrii în mod

firese nu sunt în situația să-și aibă terene de urși particulare, nu au bani, nu au timpul trebuitor pentru aceasta. Corectitatea vânătoarească a acestor goane depinde de felul cum sunt conduse și de disciplina vânătorilor...

Pe deasupra țării noastre trec șuvițele nourilor tomnateci. Pădurile se mai aprind odată în feericile culori, înainte de a se desbrăca pentru somnul de iarnă. Păduri de fag roșu-aprinse, — arțari galbeni ca aurul pur, — brazii și molizii uriași, asemenea unor făclii verzui-întunecat. În văzduh strigătul găștelor care trec spre sud, și a cetelor de cocori. S'a făcut toamnă; vremea vânătoarelor la urși.

Ursul s'a coborât din golurile de munte, — nu e de față numai în munții mijlocii, ci îl găsești chiar la poalele înălțimilor. Dela mijlocul și până la finele lui Octomvrie se organizează goanele. Să prezint cetitorului meu câteva imagini dela asemenea goane la cel mai ales vânat al munților noștri, — doar fiecare goană aduce alte situații și aventuri, noi și noi tablouri, care în cursul anilor se împletesc într-o nemuritoare cunună de flori ale amintirilor.

După zile sure de ploaie și după nopți grele de povara negurilor, s'a trezit o zi de Octomvrie însoțită. Vânătorii și ceata gonașilor înaintază separat, fiecare spre treaba lui. Vânătorii trag sorti, își ocupă locurile... își fac semn vecinilor... tăcere. Te poartă gândurile, privești, nădăjduiești, aștepti... Obișnuitele și totuși pururea nouile începuturi ale vânătoarelor cu goana. De data asta însă nu e multă vreme de meditat și de reverii. Abia mi-am plimbat odată ochii peste peisajul din fața mea, și la aripa din jos a liniei vânătorilor izbucnește o serie de împușcături. Un urs a surprins pe vânătorii așezați acolo. Deodată aud la spatele meu dubăituri surde și sforăit puternic, cadențat. Mă întorc într-o clipă, și văd — ca o linie sură — un urs zburând în copce enorme, nebunești, pe la spatele liniei vânătorilor, paralel cu aceasta, străduind spre pădurea mare. Arma e la ochi, țin ceva înaintea liniei sure, și în bubuitura armei se prăbușește ursul, ca o cârpă. Nu mai văd nimic din urs. Am visat oare, sau e realitate? Inspir adânc. Iată, colo se ridică greoi un cap de urs, din molda ușoară din fața mea. Ridic imediat arma, însă când ating trăgaciul, ursul se prăbușește mort. Nu am mai putut reține focul; glonțul sfârtică un braț cât brațul de gros.

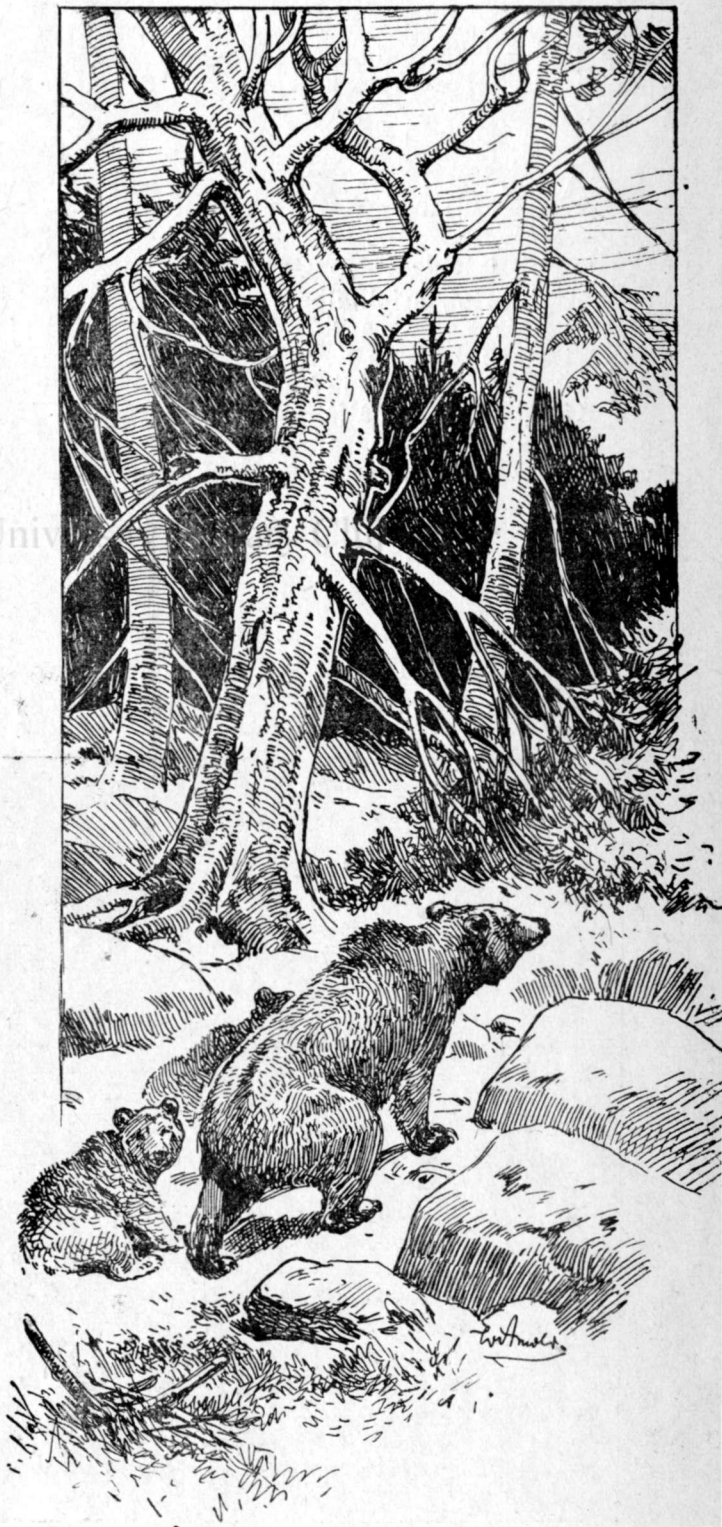
Mi s'a împlinit visul copilăriei, după unsprezece ani de vânat aspru prin munții noștri... Mă apropiu de capul descoperit, și mângâi cu mâna blana lucie a primului meu urs. Gândurile mi se duc însă desordonate. Ele caută scumpi camarazi de odinioară, care s'au prăpădit în vârtoarea marelui războiu, și cu care ne-am încântat aici de atâtea ori în corul câinilor gonitori, în vesele pocnituri ale carabinelor. Zboară apoi în acel sat de munte al copilăriei mele, unde pentru cea dintâie dată mi-a atins inima dorul pentru codrul secular, după fiarele fioroase...

Apoi, sub Stânca-lui-Iacob, m'a bătut cu nuiua iubitul meu dascăl în arta vânatului mare, preacunoscutul „popă-al-urșilor”... De atunci și el a trecut la cele veșnice, alături de atâți scumpi ortaci de vânătoare! Le spun tuturor acestora un mișcat „Fiducit!”

Au trecut dela ziua aceea ani, un deceniu și jumătate. Între timp arătătorul ceasului vieții și al

vânătoarei s'a urcat, a coborât. După ceasuri de înălțare au urmat altele de depresiune, când toate întreprinderile vânătoarești au dat greș. Apoi am avut, aproape în același loc o altă aventură, ca și care puțin dintre camarazii mei vânători vor fi trăit.

S'a început goana. Din mare depărtare veneau chiotele gonașilor. Soarele scăpatat împrăstia atomi de aur în pădurea de munte plină de miresme scumpe, și vântul ușor răsufla miros de rășină. Subt noi se întindeau, ofilite, pădurile de foioase. În asemenea împrejurări omul devine bun și puternic, scăpat

de sgura și tumultul zilelor de rând. Ești gata să uiți chiar și scopul pentru care te găsești acolo... Imi arunc din întâmplare ochii spre vecinul meu de al doilea. Il văd, că își ridică arma la ochi... o lasă apoi din nou jos... Mă trezesc... Acum îmi dau din nou seama de ce am venit eu pe aici... În mestecănișul des din fața mea văd că se mișcă ceva greoi. Trece o sălbăticiune mare... Deodată apare, într'un luminiș, o ursoaică, după ea cu doi ursuleți de toată frumusețea. Țin în ochi ursoaica, care privește bănuitoare în toate părțile, și nu las nici ursacii care stau nehotărâți alături de bătrână. Cu botul ridicat în sus adulmecă urscaica după miros dușman... La urmă... imi mișc pălăria către ursoaică... pornesc toți trei, unul după altul, în galop. Înaintează apoi pe o cărare călcată de vitele, care păscură pe

aici vara, și mă delectez bunișoară vreme în salturile lor ca pe arcuri. În deosebi comici erau ursacii. Păreau niște mingi mari negre, care înaintează hupăind. Înainte de a intra de nou în scutul desimei de mesteceni...

În ziua aceea nu a căzut nici un foc de armă, — și totuși a fost o zi de vânatoare minunată, o zi stăpânită de o întâmplare, care rămâne neuitată... Vânătorii, în loc de gloanțe ucigătoare, au cuprins în dragostea lor pe cei trei urși, și și-au ridicat pălăriile bătute de vreme și de bătrânețe, în fața dragostei de mamă.

Apoi s'a coborât seara peste peisagiu, și întinderea muntelui a fost străbătută de glasul argințiu al cernului: „Vânătoreea a trecut”!

VÂNĂTOARE ÎN TAVAN

de: Col. C. ROSETTI-BALANESCU

Incepe întotdeauna cu aripi.

Aripi, aripi, aripi albe... Unde am mai văzut atâtea aripi? Pe ce margine de vis ori de grind pierdut între ape, cu sute de mii de găște ridicate deodată cu ropot de furtună?

Aripi, aripi... Fălăire deasă, mișunare, furnicar, noian deasupra mea, numai aripi fără trupuri, ce bat, se vântură, freamătă s'amestecă până amestesc. Mă cufund? Mă ridic?...

Păleau apoi încet, se ștergeau, duse par'că tot mai sus, mai sus, mai mici, mai diafane, imateriale, umbre, nimic... Ori, se rupeau deodată în mijloc, ca norii uneori, când deschid o poartă spre adâncuri de cer. Și din umbre fugare, din păreri și furișări hoinare, încet, luau ființă intruchipări ciudate, dintr'îu informe, cețoase și fără sens, apoi mai înche-

gate în alb și cenușiu, până se așezau deodată, precise, amănunțite și vii, ca o proiecție de cinematograf în color.

Nu, nu era părere numai. Uite, număr firele de iarbă, — și am sucit puțin piciorul în potecă să nu strivesc, cu plesnet grețos, un gândac mare și leneș, cu luciri de mahon pe elitrele tari. Prietenul Toro a secerat scurt cu vargă o tulpină înaltă, aplecată delicat de o floare ca o stea albă, în vârf. Sunt cu Toro pe cărare de pădure. Nu, nu e părere. E lângă mine, aevea, omul scund, lat în umeri, cu brațe și picioare scurte și vânjoase, aspru în căutătură, răstit în vorba țâșnită aprig de sub mustața mică, tăiată perie. E Toro cu inima de aur — pentru cine a îndrăgit. Nu, nu e părere. Umblăm în pădure. Și e totuși ceva neînțeles și turbure. Unde? Nu știu. Par'că în altă

conștiință. Dece mă văd și pe mine? N'ar trebui să mă *văd*. Se întretaie, turbure, undeva două lumi, două conștiințe? Clipire. E vară. Pădurea e înfioată toată. Miros de frunză și de sevă încropită. În locuri umede simți reveneală caldă de pământ negru și de putregai de foaie. Mi-e foarte cald. Dar celui care sunt eu în potecă nu-i e cald. Nici lui Toro. Văd și știu foarte bine...

Mergem încet printre tufe. Intrăm într'un deșeu mare, încălțat și spinos, unde cărarea aproape se pierde. — „Unde dracu e”? zice Toro. Mi se pare că ne-am cam rătăcit. Eu nu cunosc locurile de loc. Sunt în terenul de țapi și cerbi al lui Toro. Toro își umflase pieptul lat și-i lucise ochii mici, când m'a îmbiat în „revirul” lui. Nu mai avusese. Acum avea. Era mândru. — „La mine, țapi cu hălmul” mi-a spus Toro. Acum e înciudat pentru că a pierdut poteca. Toro înjură reținut printre dinți. Nu știu pe cine. Apoi, ca un mistreț, taie prin desime. Mă țin după el și-mi feresc fața. Nu mai e vorbă acum să nu facem sgomot. Toro înjură tare. Apoi zice lămurit: — „Știu unde suntem”. Suntem într'o leasă spinoasă în care înotăm și ne agățăm. Am luptat, ne-am sbătut și am răzbit apoi la lumină, iar Toro a spus ceva despre „buricu ei de treabă”. Am ieșit într'o poiană mare, presărată cu tufișuri scunde. Iarbă înaltă smălțată cu flori. Lumină aurie. O luăm spre o margine cu pași înăbușiți. Dibuim după țapi. Suntem tot în poiana mare. Ne îndreptăm către stânga, printre tufe rare, spre o perdea de copaci mari. Și deodată, prin zăbrelirea pomilor, am văzut trecând, iute, pata roșie a țapului. Am impietrit în gol, departe de orice tufă. Printre copacii perdelei din față a mai trecut o umbră roșie, și apoi încă una. Cu puțință? Dincolo de copaci e iar poiană, cu tufe mici. Și înțelegem curând ce se petrece acolo: aleargă în roată largă, doi țapi după o capră. Doi țapi. În plin galop, elegant, mlădios, ritmat ca un dans. Capra aleargă în cerc larg; după ea, la oarecare depărtare un țap, și încă unul după cel dintâiu. Apar și dispar printre tufe... Minunat... Apoi deodată cercul se sparge: un țap s'a repezit la celalalt și-l gonește. Au trecut năluca prin perdeaua de copaci și au sbughit în poiana noastră. Brusc s'au oprit. Stau despărțiți, unul spre stânga, altul drept în față noastră. Noi, stane de piatră: Toro ghemuit jos, eu în picioare. N'am avut vreme să mai fac o mișcare. În poiană par'că a trecut un farmec care a încremenit în piatră doi oameni și doi căpriori, statui neînțelese, risipite prin iarba înaltă a locurilor pustii...

Cel care și-a gonit rivalul nu e nici la 50 pași de mine. Stă în iarbă înflorită până la pântec. Îi ghicesc tremurări în nările umede. Privește fix spre cel fugărit, cu capul sus și urechi țintite înainte. Cornițele rămuuroase răsar pe fund de cer cu soare la apus, ca într'o apoteoză... Foarte, foarte încet, nesimțit, carabina urcă spre umăr. Incordare. Mă aștept să sbughească țapul din clipă 'n clipă, arc puternic destins dintr'o dată... Dar musca de argint a ajuns furiș în părul roșu de colo — și de-acum e prea târziu... S'a prăbușit dintr'o dată, în flori înalte. Abia îl mai zăresc... Din două părți au brăhnit tare, capra și țapul răslețit. Toro s'a ridicat. De undeva din fund vine cineva, poate paznic atras de focul armei. Vine, vine, dar ciudat, nu se apropie. Și nu mai pot privi decât umbra aceea ce vine mereu și nu se lămurește din umbletul zorit către noi. Apoi, fără noimă, se lățește, ia chipuri cu margini

de ceață, se destramă în crâmpree de nori suri ce se răspândesc iute peste poiana toată, colorile se șterg, răsar de peste tot intruchipări neînțelese în alb și cenușiu și deodată... bat aripi, aripi, ce freamătă și vântură deasupra mea...

Mă cufund? Mă ridic?...

Par'că de foarte departe ajunge un glas până la mine. Ascult. Svonesc aripile sus? Acolo fâlfaie des, des, aripi în iureș răsucit, ca un vârtej ridicat de vânt peste bărăganuri de colo, — dar mute ca stelele de pe cer. Aud acum lămurit:

— „Face” febră?

Și-apoi, deodată, clar, precis, e numai tavanul gol. Simt că mă întorc de undeva departe — din ce cale lungă, obosit, fierbinte și asudat? — și poposesc brusc, cu mirare de-o clipă, în lumea tavanului meu. O, îl știu pe dinafară... Și pata gălbuie drept deasupra ochilor, și crăpătura foarte subțire, ca vinele de frunză, care fuge șerpuit spre colț, și punctul cel mic, negru, abia ghicit în varul alb... Celelalte puncte sunt muște. Acum sunt patru în romb neregulat. Apoi s'au făcut trapez și se opresc. Se vor face oare vreodată pătrat perfect?... Nu, a sburat una. A rămas triunghi. Fac cu mine însumi rămășagul obișnuit: va sbura întâiu... aia. Nu câștig niciodată...

Cu ochii în tavan mă căsnesc să regăsesc o pădure pierdută, cu adieri de rășină și de pământ revăn, pe Toro, ori altă vedenie ce s'a perindat — când? — din imbulzeala aripilor de sus — vreun fund de baltă pierdut prin tainițe de stuf, o cabană sub brazi, o apă vie cu bolovani și păstravi... Nimic. Tavanul neted, precis, cunoscut de-atât amar de zile... A rămas, sus, o singură muscă.

O soră în alb a deschis o ușă. Se furișează miros de fermol și de eter.

— Ai dormit puțin? întreabă sora albă.

— Da...

E mult prea complicat să-i explic c'am fost la vânătoare cu Toro.

Alt glas: vestește din ușă: — „Pentru sala de pansamente, targa la No. 49”.

„No. 49” sunt eu.

...E ceasul când pe țargi, aripi frânte trec sub alte tavane...

8×60 MAGNUM

Cartușul de care s'au legat cel mai mari speranțe, a dat excelente rezultate și — amare decepții. Glonțul acestui cartuș are vârf găurit, menit să producă un efect hidrodinamic enorm. Apertura din vârful glonțului e acoperită cu o căciuliță de aramă sau de aluminiu.

În cursul traiectoriei, această căciuliță asigură rezistență mică în aer și apoi lovind corp tare se rupe, glonțul rămas cu vârful gol, expandează, produce efectul terific. Dar se întâmplă, că glonțul nu lovește os, și nici cel puțin mușchi rezistenți. Urmarea e, că nu se rupe căciula, glonțul nu expandează, ci trece prin corpul vânatului, făcând rană mică; vânatul nu e oprit.

De aici efectele excelente uneori — desiluziile de altă dată.

Mulți recomandă cartușe „Magnum 8×60”, care au numai vârful perforat și nu au căciula amintită. Fabricile de arme germane D. W. M. și R. W. S. produc și aceste cartușe.

CUM URMĂREȘTE URSUL ?

de: Ing. N. GOȚIA

Răsboiul cu Rusia a concentrat din această regiune și pe funcționarii oficiilor publice. Cu un efectiv mai puțin de jumătate din ei, unitatea mea trebuia să facă eforturi mari pentru a-și executa programul de lucru. Efortul subsemnatului a fost și mai mare întrucât căutam să am cel puțin 5—6 zile libere pentru boncănitul cerbilor, la care voiam să asiste un distins oaspe german și care a avut apoi o satisfacție vânătorească apreciabilă.

Ploile ce au urmat din ce în ce mai reci în regiunea Intorsătura Buzăului, s'au transformat la 13 Noembrie a. t. într'un pospai de zăpadă de 5—7 cm. grosime. Mi se anunță porci mistreți în toate părțile, asemenea și urși. Joi în 13 Noembrie Nenea Fon, vânătorul meu, imi raportează în apropiere un urs capital, care într'o curmătură cu 20 fagi bătrâni — singuri în acea regiune care au fructificat — mănâncă noaptea și se retrage în desime maximum la 800 m. Sâmbătă în 15 Noembrie iarăși imi raportează, că ursul este tot acolo și e atât de ușor de găsit încât e păcat să mai amânăm vânătoreea. O fixez pe ziua următoare, ca împreună cu el și cu feciorul său, să ne încercăm norocul.

Timpul însă se schimbă, și peste prospaiul de zăpadă existent se așterne un ger de minus 16 grade, secundat de o subțire și tăioasă priză de crivăț care la multe sau poiană străbatea prin două cojoace. Subțire de piele, voiam să renunț. Totuși vânătorul meu mă înduplecă și ajungem la curmătura ursului. Urme proaspete de noapte ne indică prezența lui. Am însă o nedumerire din cauza că pașii ursului eșit la hrană sunt mărunți iar la intrare în tufiș păreau de galop.

Iau deci urma ursului dela eșire și o urmăresc. Găsesc unde a mâncat la jir, găsesc un loc unde s'a așezat pe brânci, iar de acolo fugă în galop. O urmă de porc mistreț de vre-o 150 kgr. sărită înapoi și galopul după ia. Enigma era deslegată. Mistrețul sosit în urma ursului, tot la acel strop de jir, a fost observat de urs, care s'a așezat pe brânci și l-a lăsat să se apropie. Dela distanță de 10 metri mistrețul a fugit în galop nebun, urmărit de urs. La 100 m. a fost ajuns, însă un atac pripit al ursului l'a salvat pentru un moment. (Să vedea ghiara dreaptă a ursului pe o prăjină de fag, iar cu stânga a încercat să-l răstoarne, însă mistrețul prin o manevră în unghiu drept a reușit să scape).

De aici începe a doua fază a urmăririi mistrețului care, avea deja un bun avans față de urmăritor.

Un semințis de fag de o înălțime până la 2 m. însă de o desime aproape impenetrabilă pentru om, este traversat de mistreț pe o distanță de circa 300 m., de unde apoi se orientează pe o potecă dealungul pârăului Strâmba, pe care apoi după alți 800 metri îl părăsește și taie un colț de pădure, care este situat între țarmul Strâmba și valea Buzăel spre a ajunge pe drumul cel mai scurt la alt afluent al văii Buzăel — Cenușarul — pe care nu-l trece, însă trece Valea Buzăel spre a traversa lunca Buzăelului de 500 metri lărgime peste fânețe.

Ursul străbate desimea de fag pe urma mistre-

țului, însă nuelișul culcat dovedește greutatea cu care s'a luptat până la potecă, pe care apoi a ținut-o până la confluența pârăului Strâmba cu Buzăelul, lăsând în stânga urma mistrețului de care se depărta până la 150 metri spre a nu intra în pădure. Pe toată această distanță urma ursului dovedea că era în galop mare.

Nenea Fon imi explică că vântul care a bătut și noaptea, aducea în nările ursului mirosul mistrețului și deci după direcția luată de mistreț acesta trebuia să traverseze lunca Buzăelului. Il trimis pe urma mistrețului iar eu țin urma ursului. Ne întâlnim la confluența pârăului Cenușaru cu valea Buzăel și găsim că mistrețul a trecut înaintea ursului lunca Buzăelului iar acesta din urmă a observat urma din goană și s'a orientat după ce trecuse cu 5 metri, direct pe ia. A urmat-o vreo 3 km. pe o multe goală de pășune împădurită, unde mistrețul a observat că este aproape ajuns din care cauză a apucat o direcție nouă trecând mai multe capete de părae cu desime de fag. Ursul nu-l urmărește peste părae ci urmărește în dreapta pe deasupra obârșilor lor care erau goale și da spor la goană. La al treilea pârâu mistrețul trecând peste locul de popas al unui cârd de căprioare, acestea speriate trec în alt pârâu peste o multe mică. Ursul simțind sgomotul apucă muchea devale și ajunge la urmele căprioarelor după cari gonește vreo 30 metri întorcându-se necăjit prin o frânare bruscă. Mistrețul ajungând în multe și observând ursul a rupt-o pe povârniș la vale văzut și gonit din ochi de urs care aproape îl ajunge într'un pârâu cu pantă foarte abruptă (aici se vede mistrețul sărit și căzut în alunecare, iar ursul lovindu-se de o prăjină de 7 cm. diam. a culcat-o la pământ).

Tot la dreapta ursul urmărește mistrețul pe care apoi istovit după 200 m. l-a ajuns și l-a culcat la pământ.

Încep urmele de tăvăleală, picuri de sânge și fășii de piele cu păr. Tăvăleala este în spre pârâu, și sângele curge deja în șiroaie iar la un fag mare, urmă groasă de sânge la 30 cm. înălțime — probabil l-a trântit cu capul de fag omorindu-l — iar de aici mistrețul a fost târit la vale.

Descifrând această dramă pe zăpadă — care în alte condițiuni ar părea o poveste plină de fantezie — nenea Fon, vânătorul, meu exclamă cu voce tare: „...Al dracului căpău!”

Arunc ochii către fundul văii și observ pe urma târiturii mistrețului un loc lipsit de zăpadă de 5—6 m. și între niște tufe ceva ce ar părea că seamănă a mistreț sau urs, însă fără a se putea distinge bine. Pe nenea Fon îl scutur de mănecă și îi arăt... „Ce o fi acolo?” „Trage!”... Unde poți distinge ceva trup sigur?... Ridic, trag la 150 m. din Bockbüksflinte al meu, expresul de 8/75; atât aveam în armă. Când colo se ridică un urs foarte puternic, stă cu dosul spre mine și să clatină pe picioare, în loc, cu tendința de a cădea într'o parte, mormăind ca sculat din un somn greu. Să ridică peste vreo 10 secunde pe picioarele dinapoi și mormăind și mai tare face cu labele de dinainte niște gesturi cabalistice, — pe

care numai pe insula Adacaleh le-am văzut la un turc care se ruga. M'am amuzat atât de mult încât am uitat să reîncarc arma. Vânătorul meu dă drumul la un grifon de 8 luni, singurul câine pe care îl aveam cu noi, care se năpustește în spre urs. Ursul, poate trezindu-se, a luat-o la goană vreo 100 m. iar acolo luând poziție și răstindu-se către câțel, acesta s'a întors ca glonțul în spre noi. Pe urs nici azi nu l-am mai văzut.

Ce am făcut?... Mă trezesc și eu că am scăpat ursul și muștrându-mă ajung la convingerea că nu ursul l-am urmărit ci felul de a vâna al ursului, apoi curiozitatea dacă ursul cu șiretlicurile și cu tactica lui a ajuns sau nu mistrețul, felul cum l-a ucis și în fine ce a făcut.

În această ordine de idei trimit pe nenea Fon să vadă ce este cu ursul, eu însă mă îndrept spre locul unde am tras și găsesc o încercare a ursului de a îngropa mistrețul ucis într'o mlaștină (idee găsită greșită) și apoi la 5 m. într'o padină și lângă o tufă de fag (care mi-a ascuns trupul ursului) am găsit un mormânt de vreo 70 cm. înălțime și 2/1,20 m. suprafață, din care nu se vede decât o copită a mistrețului, între frunze. Mormântul a fost făcut cu ghiarele ursului din frunze, crăci și pământ iar la capătul mormântului unde era și capul mistrețului și direcția de unde venea vântul, și-a făcut el somnul refăcător... în speranța că va începe către seară ospățul... care ca și în multe cazuri din viața socială, nu este făcut pentru cine-l pregătește, ci pentru cine nimereste....

Reintors, nenea Fon începe, dela copită, să desvelească cu securea mistrețul. Il găsim aproape întreg și încă cald.

Era rupt la burtă de labele agresorului și sfâșiat cu colții la breabăn și la cap. Carnea și intestinele erau neatînse; probabil ursul și-a domolit setea cu sorbirea sângelui.

Întâmplarea aceasta nu indică felul obișnuit al ursului de a se comporta cu prada pe care în toate cazurile o sfâșie și o mănâncă până la saturație — la vite cornute, cai și oi, etc. — și se retrage apoi nu departe, într'un loc care îi asigură un bun ascunziș și de unde ar putea observa orice mișcare ce s'ar produce împrejurul hoitului. Aceste cazuri sunt când ursul cheltuiește numai atâta energie până-și ucide prada. În cazul de față ursul n'a mâncat din pradă ci s'a odihnit chiar la capătul mormântului mistrețului.

Explicarea cazului — după mine — ar fi următorul:

Vânătoarea ursului asupra mistrețului s'a făcut pe o distanță de circa 10 km. Un galop nebun de 10 km. a epuizat mistrețul adult și plin de putere, care trecând atâtea părae, istovit, a fost ajuns. Ursul deși ocolea păraele, dar în efortul de-al ajunge, a căzut, s'a lovit și astfel a cheltuit o enormă energie, iar restul a epuizat-o în timpul cât a durat lupta până l-a călărit mușcând din greabăn și cap cu colții iar cu labele de dinainte rupându-l la burtă. Slăbirea forțelor mistrețului care mișca încă i-a reclamat apoi un alt efort prin trântirea capului de un fag, de unde mistrețul mort, a fost târit până la locul unde a fost înmormântat, dovedesc că ursul a fost complet epuizat de forță și ca și omul de multe ori

când este extrem de obosit, se lasă păgubaș de mâncare și de pat și se odihnește unde dă Dumnezeu, fără a se gândi nici la adăpost și nici la urmări.

În cazul de față se vede că făcându-se ziuă, ursul nu s'a gândit la mâncare ci la ascunderea ei, apoi pământul răscolit cu labele spre a înmormânta mistrețul i-a oferit o ispititoare răcoare, care să-i reducă fierbințeala, mai ales că în acel loc vântul subțire și tăios nu ajungea și era un loc absolut nefrecventat de nimeni, la care se adaugă și faptul că în apropiere alt ascunziș nu era.

Urmărirea a durat dela ora 8 la 14. Vânătoarea ursului asupra mistrețului s'a făcut pe o distanță de 10 km.

Nenea Fon face 2 cârlige și i-mi oferă și mie unul cu invitarea de a-l ajuta, să târim mistrețul spre drum. Mă execut și trăgând îmi refac toată vânătoarea ursului în gând, până nenea Fon mă întrepuce... că „putea-i să nu te grăbești, că acum târam și ursul”.

Trag mai tare și-l asigur pe nea Fon că mâine găsim și ursul... Stai!... hai pe urma lui să vedem are sau nu urme de sânge. Constatăm că are pușcătura la gât în apropierea spatei (după urmele de sânge găsite pe tufe și unde s'a odihnit un moment, singele curgea între picioarele de dinainte)... speranța ne crește. A doua zi mă îngrozesc când văd că ursul după vreo 2 km. nu mai are sânge. Speram totuși să-l găsim. În drum găsim un mistreț bine și în scurt ocolit, iar nenea Fon nu vrea să plece mai departe până ce nu-l vom încerca. Mă execut cu condiția să meargă iute. Mistrețul de vreo 200 kg. îl ucid și iată o nouă piedică, pentru care nu pot urmări ursul. Nenea Fon mă asigură că îl va urmări până la capătul pământului. În ziua următoare l-a urmărit mai mult de 30 km. și-mi raportează că ursul nu mai are urmă de sânge, însă desigur nu va mai vâna după mistreți.

Aceasta este întâmplarea din 16 și 17 Noembrie 1941 pe care am urmărit-o atât de tenace spre a-mi satisface o curiozitate în edificarea mea de vechiu vânător de munte, dacă ursul tăpălăgos poate sau nu vâna prin iuțeală, șiretlicuri, tactică și tenacitate un mistreț matur, de 3—4 ani.

Azi în urma faptului urmărit pe zăpadă — pe care citești ca într'o carte deschisă și scrisă cu slove mari — sunt absolut convins, mai ales că în altă parte a terenului meu alți doi urși au vânat în turma unei scroafe cu purcei 4 din ei și în urmă vânau și după bătrâna.

Trag concluzia, că în urma mișcărilor de trupe din Moldova — în vară — tot vânatul s'a ridicat în Carpați. Porci mistreți de mult nu au fost semnalati în număr așa de mare. În aceeași proporție și urși. Primăvara și vara rece și ploioasă a compromis fructificația esențelor forestiere și deci atât urșii cât și mistreții au căutat hrana în plantațiile pline de smeu-ră, și apoi de mure, din munte. Acestea după prima brumă dispărând, vânatul s'a adunat în micile puncte unde totuși o fructificație forestieră a scăpat cu puține semințe, care nefiind suficiente, vânatul carnivor este silit să-și completeze hrana cu pradă accesibilă, fie chiar cu mare osteneală. Mai ales că toamna deși friguroasă nu a indicat încă urșilor momentul de a se retrage la bătrlog.

LEGEA VIETII

DIN LITERATURA STRĂINĂ

de: JACK LONDON*)

Bătrânul Coscuș asculta încordat. De multă vreme își pierduse vederea ochilor; dar urechile care i-au rămas fine, treceau cele mai ușoare sunete inteligente, care stăruia încă pălpăind după fruntea veștedă, cu toate că ea nu se mai hrănea din privirea lumii. Ah! vocea aceasta pătrunzătoare! Era Sit-cheum-Fu-ha, care inhăma câinii, acoperindu-i cu sudălmii și cu lovituri din sfârcul zbiciului. Sit-cheum-Fu-ha era fata fetei lui; dar era prea zorită acum decât să prădeze un gând și pe bunicul ei, care ședea, adunat ghem, în zăpadă, — neputincios și părăsit. Tabăra trebuia ridicată. O aștepta un drum lung, iar ziua scurtă nu se prelungia, ca să îi dea ei răgaz mai mult. Nu moartea era aceea, care o chema, ci viața, cu datoriile ei — pe când bătrânul era ajuns în pragul morții.

Gândul acesta l'a înspăimântat, o clipă, și bătrânul întinse o mână paralizată și tremurătoare, ca să pipăiască sarcina mică de crengi uscate, așezată lângă el. Liniștit, că a găsit la locul ei grămăgioara de vreascuri, își adănci din nou mâna în căldura blănurilor groase și continuă să asculte. Părăiturile scurte ale pieilor pe jumătate înghețate, îi trădă, că oamenii au desfăcut cortul căpeteniei, cusut din piei de elan, și acum îl împătură în baloturi legate strâns. Căpetenia tribului era chiar fiul lui, om voinic și viteaz, vânător neîntrecut. În vreme ce femeile sărguiau să adune și să împacheteze toată tabăra, căpetenia nu înceta să le dojenească pentru încetineala muncii lor.

Bătrânul Coscuș își îndoi atențiunea încordată. Era acum pentru cea din urmă dată, că auzea această voce. Iată, au terminat de adunat cortul lui Guyco; apoi cel alui Teuschen. Șapte-opt-nouă! Trebuie, că nu mai stă în picioare decât cortul vrăciului. Iată! au început să-l adune și pe acela; recunosc glasul vrăciului, mormăind, în vreme ce cortul e încărcat pe sănii. Un copil de fată a început să scâncească și o femeie îl ostoaie, cântându-i încetinel, din gât. Acesta e Cuti. — se gândi bătrânul —, un copil fără hodină și slăbănog, care poate are să moară cât de curând. De va fi să moară, ai lui vor aprinde o vatră de foc, ca să poată săpa o groapă în tundra înghețată, și apoi vor îngrămădi deasupra trupului așezat adânc holo-vani mulți, ca să împiedece volverinii¹⁾ să-l desgroape. La urma urmei ce însemnatate ar avea acest lucru? Ar fi trăit câțiva ani mai mult, cu pânțele mai mult gol decât sătul. Orice ai face, la capătul drumului, scurt sau lung, așteaptă moartea; fiară pururea flămândă, și cea mai hămisită dintre toate fiarele.

Ce o fi asta? Of! bărbații pornesc săniile și se întind curelele câinilor. Ascultă, el, care nu peste mult nu va mai asculta nimic! Izbitorile de biciu sueră și ard în mijlocul grămezii de câini. Ce concert de chelălăle! Cum urăsc câinii aceștia truda și drumul! Iată-i porniți. Una după alta, săniile trase de câini, se topeșc încet în făcere. Au plecat. Au ieșit din viața lui. Iată-l singur, în fața ceasurilor celor de pe urmă și celor mai crâncene. Dar nu! Zăpada a scărdăit sub un mocasin, alătura de el stă un bărbat; o mână se așază ușor pe creștetul lui. Copilul lui e bun, că s'a întors la el. El însuși își aduce aminte de alți bătrâni, ai căror copii nu s'au încumetat să mai zăbovească cu ei. Gândul i se pierde în lumea amintirilor, dar glasul unui bărbat tânăr îl recheamă în ceasul acesta.

— Ți-e bine? întrebă.

Bătrânul răspunde:

— Mi-e bine.

— Ai lemne uscate la îndemâna mâinii tale, și focul arde cu flacără înaltă. Dimineata e sură, și gerul s'a mai îndulcit. În curând va începe să ningă. Iată, a chiar început să fulguiască...

— Da, a început să ningă.

— Oamenii tribului nostru au picioare iuți, merg cu spor. Sarcinele din spate le sunt grele, pânțele sunt supte, din lipsa îndelungată a hranei. Calea e lungă — oamenii se grăbesc. Trebuie să plec și eu. Să plec?

— Să plec. Eu sunt o frunză din anul ce a trecut, aproape desprinsă de cotorul ei. Când va adia cel dintâiu

vântuleț, voi cădea. Glasul meu s'a subțiat și e ca al unei babe bătrâne. Ochii nu mai arată picioarelor cărarea lor, și picioarele îmi sunt grele; sunt tare ostent! E bine să plec!

Coboară resemnat fruntea, până ce adormi cel din urmă tipăt al zăpezii călcate, și a înțeles, că fiul lui a ieșit din puterea glasului lui bătrân. Atunci își întinse repede și speriat mâna, ca să pipăiască grămăgioara de vreascuri. Iată, abia această sarcină de găteje îl mai desparte de veșnicia care se deschide largă, ca să-l înghițească. Lungimea firului vieții lui, a ajuns să fie redus la o mână de vreascuri. O creangă după cealaltă va trece ca să țină vie para focului, și în aceiaș măsură, pas de pas, moartea se va apropia de el. Când cea din urmă bucată de lemn își va fi dat căldura, gerul va începe să-l cuprindă. Paraliza are să-i încătușeze întâiu picioarele, apoi mâinile, fi va cuceri apoi rând pe rând tot trupul. Capul îi va cădea greu pe genunchi, și el va hodini. E un lucru de toate zilele. Fiecare om e dator cu o moarte.

Nu se mai plânge. Așa era datina din bătrâni, așa era legea vieții, și această lege e dreaptă. S'a născut aproape foarte de pământ, a trăit aproape foarte de pământ, și legea acestui pământ o cunoștea bine. E legea care cârmuește orice carne. Natura nu e îngăduitoare și gingașă față de carne. Natura nu se interesează de acest mic lucru concret, care e individul. Toată grija ei se îndreaptă spre specie, spre rasă. Aceasta era cea mai profundă abstracțiune de care era capabil spiritul barbar alui Coscuș, — dar pe aceasta a prins-o vigoare, și pretutindenea îi găsea confirmarea. Pornirea de primăvară a sucului din copaci; înflorirea verde a măștișoarelor de salcie; căderea frunzelor îngălbenite — toate dovedeau această lege. Natura nu a pus în sarcina individului decât o singură îndatorire. Dacă individul nu o îndeplinește — moare. Dacă o îndeplinește — moare, de asemenea. Natura nu-și bate capul cu soarta individului. Cei mai mulți se supun poruncii și în toată această tragică desfășurare, ceea ce trăiește și retrăiește pururea, e însăși supunerea, și nu ființa care se supune.

Tribul lui Coscuș era foarte vechiu. Moșnegii, pe care i-a cunoscut el în copilăria lui, cunoscuseră și ei alți moșnegi, cari i-au precedat. Era deci adevărat că tribul trăia, că el mărturisea de supunerea tuturor membrilor lui, începând din vremile cele mai bătrâne, din vremile unor oameni, atât de vechi, încât nimenea nu le mai știe nici mormintele. Membrii tribului nu însemnau nimic; ei nu erau decât niște trecătoare înfățișări. Ei trec, cum trece zăpada norurilor subțiri, pe bolta cerului de vară. Și el, de asemenea, era trecător, și trebuia să se stângă. Natura nu se impresiona de trecerea lui. Vieții îi impunea o singură datorie și îi dădea o singură lege. Datoria vieții era să se reproducă, legea era că ceace e viu, are să moară.

O fată e o ființă la care ți-e drag să te uiți, cu sănii ei tari și plini, cu mersul ei elastic, cu ochii ei strălucitori. Dar ea trebuie să-și împlinească datoria. Lumina ochilor ei se aprinde și mai vie, pasul îi devine și mai mlădios; față de oamenii juni odată e îndrăzneată, odată e sfioasă și fără să vrea le descopere tulburarea, care o stăpânește. Tot mai plăcut e ochiului să o privească, până în ziua, când un oarecare vânător, ne mai putându-se stăpâni, o va ridica și o va duce sub cortul lui, ca să-i lucreze, ca să-i facă de mâncare, ca să devie mama copiilor lui. Iar când se vor naște copii, frumuseța ei va fugi. Mersul ei va fi de-acum greoi și nesigur, ochii îi vor fi tulburi și numai copii ei cei mici vor mai găsi plăcere să se frece de obraji ophiți ai femeii, care stă adunată ghem în preajma focului. Datoria ei va fi deacum împlinită. Va trece încă un oarecare timp, scurt, și iată, când va mușca mai întâe o foame, sau când tribul va porni la un drum lung și anevoios, au să o părăsească și pe ea — așa cum se găsește acum părăsit și el, în zăpadă, cu o grămăgioară de lemne alături.

Așa poruncește legea!

Așază cu băgare de seamă pe foc un lemn, apoi depănă mai departe firul gândurilor lui. Pretutindenea, în toate lucrurile, aceiaș lege. Tântarii dispar când suflă asupra lor primul îngheț. Veverița cea mică din verdeața copacilor se trage în scorbură ei, ca să moară. Când îmbătrânește iepurele, i se încetinesc și i se îngreunează pi-

*) Din „Children of the frost“ (Copiii gerului).

1) Gluton, specie de răpitoare de mărimea unui câine zdravăn.

cioarele, și nu mai poate să scape cu fuga din fața dușmanului. Ursul cel mare, cu capul chel, încă orbește dela o vreme, se face stângaci și certăreț și la urmă e omorât de o ceată lătrătoare de huskies¹⁾. Iși aduce aminte cum a părăsit și el odinioară pe tată-său, într'un loc îndepărtat din Klondyke, cu o iarnă mai înainte de cea în care a sosit misionarul, cu cărțile lui pline de vorbe și cu cutia de doftorii. De multe ori a pocnit din buze Coscuș, aducându-și aminte de acea cutie de doftorii; acum nu-i mai lăsa gura apă, dar își aducea totuși aminte de gustul minunat al unei ape „de amorf²⁾”. Totuși acel misionar era un om neplăcut; nu aducea în tabără nici o ciosvartă de carne, și mânca cât patru, ceace făcea să cam murmure vânătorii. Dar, undeva la Nord, aproape de Manjo, i-au înghețat plămânii, și în curând câinii au ferit pietrele de pe mormânt și se hărăiau de la oasele lui.

Coscus mai așază în foc o creangă, și se adânci și mai departe în trecut. Iși aduse aminte de vremea foamei celei mari, când bătrânii se adunau în jurul focurilor, cu pânțele gol, și scăpau de pe buze povești vagi, despre un veac, când Yukonul nu și-a înghețat apele trei ierni în șir, apoi a încremenit sub pod de gheață trei veri după-alaltă. În foametea cea groznică și-a pierdut el pe mamă-sa. Vara somonii au răstăcit calea, pe semne, și nu au sosit până la locurile de pescuit știute, și tribul a așteptat nerăbdător iarna nădăjduind în turmele de caribou³⁾. Iarna a sosit; dar fără caribou. Niciodată nu s'a mai pomenit așa ceva; nici moșnegii cei mai vechi nu-și aduceau aminte de o asemenea întâmplare. Era anul al șaptelea că nu s'au arătat taranzii; iepurii nu s'au înmulțit, iar câinii nu mai erau decât oase deșirate. În crepusculul fără de sfârșit, copii scânceau și mureau, asemenea și femeile și bătrânii, și din câte zece bărbați ai tribului, abea câte unul a mai rămas în viață, ca să poată vedea răsărind soarele, primăvara. Aceia a fost într'adevăr foamete!

Dar i-a fost dat să vadă și ani de belșug, în care nici nu mai știau ce să facă cu atâtă carne; în care câinii moliți și împovărați de grăsime nu mai erau buni la nimic; vânătorii lăseau vânatul să treacă alături de ei fără să-l atace; femeile erau rodnice și corturile zumzăiau ca niște coșnice de glasurile vesele ale copiilor și copilelor. În vremea aceea bărbații umblau cu pieptul umflat, și se deșteptau vechile dușmănii. Atunci au trecut ei munții dinspre Miază-zi, ca să ucidă pe cei din tribul Pelly, și au trecut apoi și munții dela Apus, ca să se așeze lângă vetrele stinse ale neamului Tanana.

Iși aduce aminte, că într'unul din acei ani ai belșugului — era copil — a văzut cum au omorât lupii un elan. Zing-ha era înfins alături de el în zăpadă, ca să observe — Zing-ha, cel ce s'a făcut cel mai șiret dintre toți vânătorii și care, mai târziu, a murit într'un produs pe când traversa podul de gheață al Yukonului. L'au găsit o lună după întâmplare, înghețat — os, prins de pe la mijloc în blocul de gheață, rămânând încremenit în mișcarea cu care încerca să iasă din produs.

Dar să ne întoarcem la elanul mâncat de lupi. În ziua aceea Zing-ha și el porniră să se joace de-a vânătoarea, îndemnați de tătăni lor. În albia pășăului dădură peste urmele unui elan mare și de cele ale unei haite de lupi. „Asta e un elan-tauri!” strigă Zing-ha, care era foarte istet și priceput să înțeleagă graiul urmelor. „Asta e un taur îmbătrânit, care nu a mai avut putere să meargă cu turma. Lupii i-au tăiat calea, ca să-l despartă și nu se vor lăsa până nu-l vor doborî!” Avea dreptate; acesta era năravul obișnuit al lupilor. Toată ziua, toată noaptea, fără o clipă de întrerupere, se aruncau să-l prindă de picioare, îl atacau din față, sărindu-i în bot; îl vor osteni până ce va cădea istovit. Simțeau și ei, Zing-ha și Coscuș, cum îi năpăduiește setea de sânge. Se plătea să meargă să vadă sfârșitul acelei vânătoare!

Cu picioare agere porniră pe urmă, și urma era atât de largă și de bătută, încât ar fi putut-o ține și Coscuș singur, oricât de tânăr și fără de experiență era el pe atunci. Urmăreau sălbateca vânătoare cu patimă și de aproape, cetind tragedia mohorâtă scrisă lămurit în fiecare urmă de pas. Au ajuns la un loc, unde elanul se opri și înfruntă haita lupilor. Zăpada era răscolită și bătătorită aici, pe o întindere, cât e de trei ori lungimea unui băr-

bat în vârstă, așezată în toate părțile. În mijlocul acestui cerc se vedeau urmele adânci ale copitelor animalului uriaș prigonit, iar jur-împrejur urmele, mai ușoare, lăsate de labele lupilor. O parte dintre ei s'au culcat în apropiere, ca să se odihnească, câtă vreme ceilalți hărțuiau prada. Adânciturile, pe care le lăsară în zăpadă trupurile culcate, se vedeau limpede și păreau cu totul proaspete. Unul dintre lupi, surprins de o săritură desnădăjduită a elanului, a fost călcat în picioare, ucis — dupăcum măturiseau câteva oase roase, curățite.

După un drum scurt, iarăși au încetat să-și mai ridice rachetele; ajunseră la o altă oprire. Aici animalul enorm s'a luptat cu voinicie și cu desnădejde.

A fost doborât la pământ de două ori — o dovedea zăpada — și de două ori s'a ridicat în picioare de nou, scuturându-se de dușmani. De mult își îndeplinise datoria acest elan bătrân, și totuși se mai lega de viață. Zing-ha spunea, că era un lucru nemaivăzut, că un elan odată căzut la pământ, să se mai poată scula. Acesta însă a făcut-o. Vraciul, când va auzi această întâmplare, fără îndoială va proroci întâmplări minunate.

S'au mai oprit odată, într'un loc unde elanul a încercat să urce panta, ca să apuce în pădure. Dar dușmanii lui l'au atacat dela spate, așa încât ridicându-se în picioarele dinapoi s'a răsturnat peste ei, turtind de moarte doi lupi în zăpada adâncă. Era vădit, că lupii socoteau apropiată căderea pradei; cele două cadavre nu erau mâncate.

Au mai dat peste două opriri, aproape una de cealaltă. Amândouă fuseră de scurtă durată. Începând din acest loc, urma era înroșită, și pașii largi și siguri ai animalului gonit, deacum erau scurți și impleteciți. Apoi băieții au prins cu urechi primele sunete ale luptei. Nu era corul sonor, din plin gâtlej, al haitei care urmărea prada în goană, ci lătrături scurte, întrerupte: glasul luptei corp la corp, dinte împotriva cării. Zing-ha s'a lăsat în zăpadă, și a început a se târa pe pânțele, împotriva vântului, și Coscuș a făcut la fel, el viitoarea căpețenie a tribului. Cot la cot, au ferit cetina joasă a unui molid tânăr, și au privit. Și ceea ce vedeau, era sfârșitul dramei.

Această scenă, asemenea tuturor impresiilor adânci ale tinereței, a rămas săpată în sufletul lui Coscuș, și ochii lui morți, o vedeau acum desfășurându-se tot atât de clară, ca înainte cu atât de multă vreme. Moșneagul se miră de această claritate a celor văzute în copilărie, — doar mai târziu în anii care au urmat, pe când cărmuia soarta oamenilor din tribul lui, a săvârșit fapte atât de însemnate, încât numele lui devenise pe buzele neamului Pelly vorbă de blăstem, — fără a mai pomeni de bravura cu acel alb necunoscut, pe care l'a ucis în luptă dreaptă, cuțit împotriva cuțitului.

S'a gândit îndelungat la zilele tinereții lui, pânăce scăzând focul, a simțit mai adâncă mușcătura frigului. De data aceasta a așezat pe foc două bucăți de lemn, și a scototit, câte lemne va mai fi având. Numai Sit-cheum-Fu-ha dacă și-ar fi adus aminte de bunicul ei, și ar mai fi adus și ea o sarcină de lemne, ceasurile lui cele de pe urmă i s'ar mai fi prelungit. Ar fi putut-o face ușor. Dar fata asta a fost totdeauna, de copilă, o nepăsătoare; iar de când Castorul, nepotul lui Zing-ha a pus ochii pe ea, nu-și mai cinstea nici părinții, nici pe bătrâni. Bah! ce însemnătate poate avea acest lucru? Oare nu a făcut și el la fel, în focul tinerețelor lui?

O clipă, a ascultat tăcerea. Se poate, că inima fiului totuși se va înmoia și el se va întoarce cu câinii, să găsească încă în viață pe tată-său, și-l va duce și pe acesta, împreună cu ceilalți oameni ai tribului spre țara minunată, unde mișună taranzii îngreunați de grăsimea multă.

Iși încordă auzul, cu creierul harnic, acum calmat pentru o secundă. Nici un sgomot; nimic. În mijlocul tăcerii celei mari, el singur răsufli. Și se simți într'adevăr părăsit.

Deodată!... Un fior îi străbate trupul. Golul a fost sfâșiat de un sunet, prea bine cunoscut, un urlet prelungit; și el purcedea de aici de aproape. Atunci sub globul ochilor stânși se proiectă viziunea elanului, a taurului de elan bătrân, cu coastele sfâșiate și însăngerate, cu coama încălțită, cu coarnele largi și grele, coborându-se până la fața pământului și apoi izbînd cu ele — până în minutul cel din urmă. Zări în închipuire stafiile sure și sprintene ale haitei, ochii scăpărători, limbile roșii atârinate, dinții acoperiți de bale. Cercul nemilos se strângea tot mai mult, și în curând nu va mai fi rămas decât un punct negru în mijlocul zăpezii răscolite.

¹⁾ Husky, căne eschimos.

²⁾ Aluzie la whisky.

³⁾ Taranzii sălbateci.

Un bot rece îi atinse obrazul, și la această atingere sufletul bătrânului sări de nou în prezent. Își întinse repede mâna spre foc, și apucă un tăciune aprins. Stăpânită trecător de frica atavică a omului, fiara se feri, urlând o chemare lungă spre tovarășii lui. Aceștia îi răspunseră hămesiți, și bătrânul se simți în curând înconjurat de o roată cu fiare sure, cu mișcări de tâlhari, cu fălci înspumate. Auzi, cum se îngustează roata. Învârti deasupra capului tăciunele; răsuflările lupilor se topiră în mărăituri, dar fiarelor nu le trecea prin gând să se împrăstie. Când

unul, dintre lupi, când altul se apropia, cu pieptul, cu dosul — dar nici unul nu pleca.

De ce să se mai lege de viață? se gândi bătrânul; și lăsa să cadă în zăpadă torța, care sfârâi scurt și se stinse.

Haita hârâi neliniștită, dar fără să se îndepărteze un pas. Înaintea ochilor stinși ai lui Coscuș se perindă amănunțit scena ultimei oprii a elanului bătrân, și încet își lăsa capul pe genunchi.

Ce însemnătate puteau avea oare aceste toate?
Nu era oare aceasta legea vieții?

DISCUȚII

I. „Modernizarea și comercializarea vânatului“

Cetind și recetind articolul D-lui Lecca din „Revista Vânătorilor“ numărul din 15 Octombrie, zic și eu cu D-sa: „Dacă mă frământă o chestiune, la care nu mă pot adapta în raptul capului, este aceasta: Ce lucru admirabil ar fi, dacă în Vechiul Regat s'ar fi început ocrotirea vânatului cu trei, cu cinci decenii mai degrabă, decât data Legei vânătoarei! Și dacă fără îndoială cu multă ironie, D-sa spune vânătorilor, că ei sunt „Doctori în vânătoare“, întorc vorba, și spun, serios, că slabi doctori sunt, dacă nici după douăzeci de ani de trudă comună nu au ajuns, să nu fie batjocuri fiindcă ocrotesc vânatul! Dar slavă Domnului! nu sunt luați în plează numai Ardelenii! Azi ideea ocrotirii e câștigată pentru toți vânătorii români, și în Vechiul Regat, poate mai mult încă decât în alte provincii, sunt angajați vânătorii spre opera nobilă a ocrotirii vânatului.

Ehei! Au trecut vremile patriarhale, pe care le evocă Domnul Lecca! Noile orânduirii și împrejurări nu mai permit nici în vânătoare patriarhalismul de odinioară!

Pe atunci în tot cuprinsul locuit de români — inclusiv Ardealul tot — nu cred, că erau mai mult de 3000 vânători. Azi avem înzecitul acestei cifre. Codrii nu erau tăiați, pădurile seculare erau neatinse și nesfârșite. Câmpiile de sub plug aveau răzoare pline de spinării, între table oamenii lăsau mejdi, care creșteau buruieni și alte spinării. Azi codrul cade sub secure, pământul e răscolit pretutindenea unde suferă plugul, și omul avid nu lasă o palmă de loc spinăriilor și buisagului, deci adăpost vânatului mic!

Unde odinioară era o stână de oi, cu 4—5 câini, azi sunt 7—8 stâni, cu 80 dușă! În locuri aspre și îndepărtate, unde doar câte un pușcă de sat răzbătea odată pe an, azi vin cu mașinile lor zeci de orășani, săptămână de săptămână, — vânatul e apropiat în taințele lui cele mai ascunse. Pe unde durduia pușca cu cremene, și pulberea neagră arunca în curbă plumbii leneși, azi trăznește sec glonțul de mare razanță și duce moarte din munte în munte.

Și apoi pe vremuri — și eu încă am ajuns acele vremuri! — oamenii aveau par'că mai multă înțelegere și milă față de vânat, și vânătorii aveau și ei legile ocrotirii, scrise în conștiința lor.

Iată de ce, azi nu mai putem să stăm cu mâinile încrucișate față de situația nouă și adese dezastruoasă în care ajunge vânatul nostru, și rostul vânătorilor nu e numai să împuște, ci să și apere!

Dar ce eroare e să vorbești despre vânatul „domestic“ din munții Ardealului! Aici sunt întinderi de munți, de păduri, de goluri de munte de zeci și zeci de mii de hectare, fără să se atingă comune sau așezări omeniești. Cum își poate imagina cineva, că într'un spațiu atât de vast și atât de sălbatec poate fi... domesticit cerbul, ursul, capra neagră, cocoșul de munte?

Iar „comercializarea vânatului!“ În statutele celor mai multe societăți de vânătoare ardeleni, e scrisă opreliștea de a vinde vânatul împușcat. Vânătorii de pe aici, dacă au împușcat mai mult decât e nevoia casei lor, fac vânatul cinste prietenilor, rudeniilor. Excepție se face cu vânătorii de pe unele, foarte reduse, terene din vestul țării, unde în unii ani e belșug mare de iepuri (nu supra-ocrotiți!), și în terenele de fasani, unde tablourile mari poruncesc vinderea vânatului. De aici urmează, că tocmai în Ardeal — și aceasta e o greșală! — piețele sunt lipsite

de vânat aproape cu desăvârșire. A văzut cineva vreodată în băcăniile etc. din Ardeal un sitar de vânzare, sau o rață sălbatecă? Deci ideea „comercializării“, adică a tragerii unor foloase materiale din vânătoare e foarte departe de gândirea vânătorilor din această parte a țării.

Dar să revin la vânatul mare. Voi da o pildă chiar din viața mea vânătoarească, — care va lămurii atât chestiunea ocrotirii, a pazei, cât și pe ceea a „comercializării“. Ceeace am făcut eu, o spun dinainte, au făcut-o zeci și zeci de vânători, și din procedarea lor au crescut cele minunate terene de vânat mare, pentru care am fost și mai suntem invidiați de toată lumea.

Prin 1904 — trăiam în scumpa mea Vale a Mureșului de sus! — aveam în arendă vânatul din patru comune. Aveam urși mulți, mistreți mulți și puține caprioare. Prin 1906 se ivi dinspre Maramureș un cerb și o ciută cu un vițel. Mare mirare stărni această apariție, și au fost unii vânători, care și-au manifestat graba, de a împușca acel „bou sălbatec“. I-am putut convinge să renunțe la hotărârea lor. Mai mult: în regiunea în care s'au oprit cei trei cerbi am sistat chiar și goanele la mistreți, ca să nu tulburăm nobilul vânat. Ani dearândul am păstrat această poruncă. Vânătorii au îndrăgit acele animale frumoase, și când aveau țărâni norocul să vadă vre-un cerb falnic ieșind într-o margine de pădure, se încântau, și apoi încântau pe alții cu descrierea frumuseții. Hrană iarna nu le-am pus, — ci numai sare începând de primăvară.

În 1908 am constatat 6 piese. Apoi lupii au omorât doi cerbi, și totuși în anul 1911 am auzit mugind doi tauri. Până la 1914, când a erupt războiul mondial, aveam 12 piese, dar nici prin gând nu mi-ar fi trecut vre-odată în acești opt ani să trag în vre-un cerb. Am plecat în război, și abea mi-am putut face un scurt concediu în toamna 1917. Badea Grigore mi-a raportat, că a „grijit boii sălbateci“... „Nici vacile când vin sara din pășune nu mugesc cu atâtă dor ca taurii Dumitale!“ adăugi cu un surâs.

A doua zi am auzit 8—9 cerbi mugind. Clocoteau pădurile. Nici prin gând nu mi-a trecut nici acum să trag. Și totuși, acea sară par'că a fost cea mai fermecătoare din toată cariera mea de vânător! Trei zile am auzit și am văzut unii dintre cerbii de acolo, apoi am plecat iar pe front aruncat într'un regiment tăfăresc.

A sosit — cum sosește totdeauna — ziua dreptății, 1918!

În cursul războiului soarta mă apropie, foarte pasager, de un ofițer german, prin pustiurile Volhinei. Vânător și el, am făcut plan, ca după război, să vină odată în terenele mele, oaspe al meu. Vorbă spusă cu drag, dar curând uitată!

În 1924 mă găseam pentru prima dată la Berlin. Stăteam într'un colț de stradă și căscam gura la circulația nebunească, care se desfășura în fața mea. Lângă mine stătea un Neamț înalt și blond, cum sunt cei mai mulți Nemți, — aștepta să poată trece de cealaltă parte a drumului. Deodată mă privește, și mă agraiește: „Domniata nu ești Olteanu?“

Îi uitasesm și numele, acum mi l-a reamintit: W. Hermann. Mare bucurie pe noi! Mă invită la masă, mă duce cu mașina la o moșie a lui. Mă poartă ca pe palme. Era om putred de bogat, și foarte prietenos. De sigur am înțeles invitația mea, bucuroși să mă pot achita de vechea promisiune și de obligamentul întoarcerei bunei primiri.

La 16 Septembrie sosește la Reghin Neamțul meu, și îl primesc într'adevăr cu mare bucurie, — materialicește complet desinteresat. A doua zi la munte. Casă de vânătoare nu aveam. De unde să fi luat eu bănetul trebuit? Făcusem o colibă bună, îmbrăcată cu pământ. Prietenul meu a fost încântat de această primitivitate, ca

și de sălbătăcimea locurilor. A și împușcat un cerb de 18 de 11,5 kg., foarte frumos. Nu ar fi fost așa fericit Neamțul meu, dacă i-ar mai fi dat cineva cinste încă o moșie mare! Încălzit de însuflețire și de un păhar de vin, sara începe să facă planuri. „Să faci în locul cutare o casă așa și pe dincolo, — să faci poteci așa și așa...” Eu mă gândeam în mine: „Să faci... să faci... Dar cu ce amarul meu să fac?”

A mai vânat Neamțul un mistreț mare și a cincea zi a plecat, strângându-mi mâna prietenește, fără a mai aminti un cuvânt despre planurile de case și poteci...

Abea trec zece zile și îmi sosește printr-o bancă sănătoasă suma de lei 250.000 (în 1924 erau bani!) și o scrisoare recomandată, cu planuri de casă în ea. Cu banii trimiși am făcut două case domnești, în locuri potrivite din teren, cu tot confortul, am făcut poteci.

Al doilea an, Neamțul în case bune și pe poteci ușoare, vânează doi cerbi buni de tot. Ne-am despărțit iar fără o vorbă. Și pe la două săptămâni, iată alt pachet de bani. Am făcut alte două case, am croit alte poteci, am angajat paznici, și terenul meu s'a transformat într'un raiu vânătoresc.

Așa a mers, până în 1930, când W. Hermann a suferit un grav accident de vânătoare, la el acasă, care îi tăie pentru totdeauna cariera de vânător. Dar pe atunci aveam 11 case de vânătoare, sute de km. de poteci, — aveam 16 paznici. Cu familiile lor cu tot, trăiau după terenele mele de vânătoare 81 suflete românești!

Dela cel cerb cu o ciută și un vițel din 1906, la 1938, adica după 32 de ani aveam 1200—1300 cerbi, mii de capre, etc. Dar nicidecum nu aveam cerbi... domestici, în cele 29.000 jugăre munte sălbatec.

Vor ceti aceste șire și unii din prietenii mei din Vechiul Regat, care mi-au făcut plăcerea să fie oaspeții mei în acele terene. Își va aduce unul aminte, că într-o zi de Mai, pe o poiană a numărât — stând în pat și privind cu luneta pe fereastră — 60—70 cerbi! Altul va mai vedea tabloul trecerei celor 50—60 cerbi în ceață, în fața gonașilor, iar al treilea pe cei peste 25 tauri adunați ca în sobor și mișcați de gonașii care căutau ursul...

Deci, ca parte economică:

1. Din un stoc firav, prin îngrijirea mea am creiat o mulțime mare de piese, — din care s'au răspândit până departe și în alte terene.

2. În anii din urmă înainte de a fi izgonit din patria mea, se vânau anual 20—25 tauri și 80—120 ciute — iar carnea lor o dădeam gratuit nevoiașilor săteni români din comunele dimprejur.

3. Dam ocazie multor prieteni și oameni care se interesau să vâneze în acest raiu creat de mine.

4. Plăteam 16 paznici, cu cete de copii.

5. În 1936 arenzile plătite comunelor erau 115.000 lei, din 5 coroane, cât plăteam în 1906.

Ce ar însemna pentru alimentarea armatei și a populației, dacă și alții, chiar și pe celalalt versant al Carpaților, s'ar fi făcut încă de prin 1906... „doctori în vânătoare”! Câte vagoane și vagoane de carne s'ar putea livra din aceste imense bogății de vânat, fără ca terenele să sufere o degradare!

Stau în față două concepții:

Una: Vânatul e dela Dumnezeu. El l-a ocrotit de când e lumea, în paza lui să rămână! Vânătorul să tragă cu pușca!

Alta: Vânatul în împrejurările de azi pierde, dacă e numai prigonit. Are nevoie de mâna ocrotitoare a omului. A ocroti nu înseamnă a îmblânzi, ci a feri primejdiile și a îndulci împrejurările de traiu devenite prea vitrege. Cine nu ocrotește nu are îndreptățirea morală să tragă cu arma în vânat.

Noi... „doctorii” am ales-o pe a doua.

Gavril Olteanu

II.

Un „colaborator” nevrednic

În 1933 ne-a vizitat, la Cluj, un om de bine: Csutak Vilmos, săcui get-beget, directorul liceului unguresc din Sfântu Gheorghe și al Muzeului Național Săcuiesc de acolo. Ne-a arătat interesul și plăcerea ce o au intelectualii săcui de acolo cetind „Carpații” și ne-a rugat să trimitem gratuit revista pe seama bibliotecii acelui Muzeu Săcuiesc. Am satisfăcut cu plăcere această dorință, și Muzeul Să-

cuiesc din Sf. Gheorghe a primit de atunci regulat revista noastră, exemplar gratuit. Tot atunci, Csutak V. — care după vre-o doi ani a murit — ne-a transmis dorința unui coleg al lui, profesor în acel oraș, de a colabora la revista noastră. Acest profesor ungur — săcui — cu numele Gödri Ferencz, — ni se spunea — e mare vânător, e în cele mai bune relații cu vânătorii români de acolo, face parte din societăți de vânătoare românești, etc.

La 1 Februarie 1934, Csutak V. ne și trimite o lucrare a lui „Prof. Gödri Francisc, Sfântu-Gheorghe”, cu titlul „Două pățanii cu urși”. L-am citit, l-am recitat — și fiind nepublicabil, slab scris, a trecut la „cutia neagră” a bucărilor inutilizabile.

Au trecut de atunci opt ani, și soarta ne-a lovit rău...

Zilele trecute ne sosește numărul 2/1942 din „Vadászujság” — Budapesta. Răsfoim — citim. Iată un articol de vechia noastră cunoștință, acum „I. Gödri Ferencz főgimn. tanár”. Citim și ne mirăm. Ne aducem aminte, căutăm în „cutia neagră”, găsim scrisoarea lui Csutak V. (1—II—934) și articolul lui Gödri...

Acelasă lucru! Și totuși ce deosebire între textul românesc din 1934 și cel din „Vadászujság” din 1942!

În românește, Gödri Francisc, arată cum doi colegi ai lui de vânătoare au dat peste un urs în bărglog, care i-a speriat, — tachinând ei apoi pe acei vânători la intrările lor vesele de mai târziu: „Cazul a fost relatat de mai multe ori la adunările noastre în fața celor doi împričinați, făcându-se mult haz pe socoteala lor. Au suferit mult dela noi, până ce în sfârșit i-am luat în apărare și am căutat să-i facem a înțelege, mai ales pe vânătorii noi dar cu prea mare gură, că de fapt situația nu a fost simplă, nici amuzantă: a se răfui cu un urs înfuriat, care dela o distanță de abea 1—2 metri se luptă cu noi, pentru că i-am tulburat liniștea”.

Acum, în 1942, în ungurește, I. Gödri Ferencz, își bate joc de acei doi colegi de odinioară, îi face Români și îi batjocorește în fel și chip, prezentându-i abuzivi, lași, ridicoli.

„Eroii povestii noastre sunt doi vânători români, din care numai conjunctura a făcut vânători. Pe atunci hoarda de lăcuste care rodea în trista noastră viață ungurească, credea că dintr-o armă cu două țevi, din o raniță, bocanci, un căpău și dintr'un om cu pantaloni scurți — e gata făcut vânătorul. Câte unuia după ce a împușcat primul iepure i s'a făcut greață de vânatul mic, și voia să împuste urs. Noi eram datori să respectăm pe acești trăzniți („fenegyerek”), dar nu erau obligate la aceasta fiarele pădurii”.

Și dă-i cu batjocurile...

Că această „versiune 1942” e una falsă, se vede și din numele „vânătorului român” pe care îl batjocurește. Zice, că-l chema — pe nume de botez — „Janó”. Există un asemenea nume românesc?

Iată din ce pănură este acel Prof. Gödri Francisc, pe care vânătorii români l-au primit camaradereste în mijlocul lor și care se îmbulzea să colaboreze la revistă românească!

Suntem fericiți, că paginile „Carpaților” nu s'au degradat cu scrisul acestui nevrednic.

Am prins într'un ac cu gămălie „articolul 1934” și „articolul 1942”, și lângă ele scrisoarea Csutak V. din 1934 — și le-am așezat în „cutia neagră”. Asemenea documente prind bine. *Meminisse iuvabit!*

„C.”

III.

Împuținarea ciorilor

În ultimii ani Ministerul de Agricultură și Domenii-lor, a luat un număr de măsuri pentru împuținarea ciorilor și în anul acesta se va acorda un premiu de 15 lei pentru fiecare cioară ucisă. Premiu plătit de camerele agricole.

E fără îndoială că ciorile, acolo unde sunt prea multe, dealungul cursurilor de apă și a bălților, cauzează agriculturilor o serie de daune. Daune ce cred că sunt larg plătite, prin foloasele reale ce aduc.

Ca agricultor care am avut în cultură moșii mari pe malul Prutului, traversate de diferite pâraie, dintre care Elanul, unde cârdurile de ciori întunecau cerul în așa număr, încât de multe ori dintr'un foc împușcam câte patru. Pot să afirm: că nici când n'am avut pagube cauzate de ciorile negre, în așa măsură încât să poată conta.

sau care să se poată asemăna cu cât de departe de pagubele enorm de mari pricinuite de: cărăbuși, șoareci, guzani (șobolani), omida rusească, musca grăului, etc., etc. care au în ciori cel mai mare și perseverent dușman. Căci cioara e în primă linie carnivoră și nu devine granivoră decât constrânsă de foame.

Pe timpul când semănam prin împrăștiere lanuri întregi de porumb, sămânța fiind îngropată sub brazdă și aveam înjugate 40 de pluguri a 6 boi, mă îngroza faptul că pe porțiunea sămănată, vedeam mii de ciori care urmau brazda plugurilor. Am împușcat de multe ori din aceste ciori și nici când n'am găsit în stomacul lor un grăunte de porumb, ci ele conțineau numai larve de cărăbuși, forfecari, râme și diferite insecte.

Tot așa pe sămânțurile de grâu, făcute în preajma saivanelor și a târlelor de oi, care dacă ar fi fost mâncate de ciori, n'ar fi trebuit să rămâie un bob, în timp ce făceam recolte de 3000 kg. la hectar.

În definitiv ciorile negre strică:

În lanurile de porumb sămănite cu mașinele, ciorile urmărind rândurile, desgropând plantele în timpul când colțul răzbată pământul. Am însă credința bazată pe observație că această daună se datorește în bună parte șoarecilor de câmp.

La mazărea tânără când boabele sunt în lapte, această daună e reală și de foarte multe ori mare, căci nu se datorește numai păstărilor ciupite, cât tasărei și rupea vrescurilor, așa că se impune gonirea lor prin focuri de pușcă.

La porumbul tânăr în lapte, dauna este datorită însă în prima linie coțofenilor cu mult mai locale și mai perseverente, șoarecilor de câmp și șobolanilor.

La răsărită, dar dauna ciorilor e cu mult mai mică decât a vrăbiilor, care trebuiesc otrăvite prin mei udă cu o soluție aderentă, presărat cu praf de arsenic.

În cea ce privește clăile de grâu, pe care ciorile se așează de preferință, nu pot să afirm că am constatat o cât de mică pagubă. Am văzut însă și la lanuri ne secerate și la grăul secerat pagube mari cauzate de vrăbii, care realmente e o pasăre parazită, asemănătoare șoarecilor.

Acestea ar fi în rezumat pagubele cauzate de ciorile negre. Foloasele lor sunt însă cu mult mai mari și dacă ar fi să citez numai, că mănâncă șoarecii de câmp și larva cărăbușului, ar fi mai mult decât suficient să le iertăm micul tribut ce le plătim, cântând să le proteguim unde nu sânt și le împușcăm numai acolo unde sunt nemăsurat de multe. Notez că toată această simpatie o am numai pentru cioara neagră, ciorile cenușii și coțofenile nu merită nici o cruțare, căci ele sunt mari distrugătoare de cui-bare, păsărele, pui de găină, rață, epuri, etc., așa că balanța lor e mai mult decât deficitară și pledează pentru energica lor combatere.

Nicu Juvara, agricultor, Tutova

IV.

Să fie oprită goana de sitari primăvara?

Este bine că s'a pus în discuțiune această chestiune, a cărei importanță ar trebui să fie recunoscută de toți vânătorii și cred că se va ajunge astfel la ocrotirea mai rațională a sitarului, cu toate că de fapt, până acum aș putea spune că n'a fost ocrotit deloc.

O să pară — poate — curios acelor vânători, cari nu se prea obosesc cu altceva decât cu doborârea vânatului (în afară de cari mai avem după cum ne arată „Carpații“, un număr impresionant de 20.000 vânători, cari nu sunt cititori ai nici unei reviste vânătoarești), că vorbesc de ocrotirea sitarului.

Auzim mereu că sitarul e doar o pasăre de pasaj, ne vine din alte țări, stă la noi numai în treacăt și că chiar dacă l'am ocroti noi, nu-l ocrotesc ceilalți vânători din alte țări, etc.

Poate au mai fost și alte motive, sigur este, că nu s'a aplicat nici o măsură practică pentru ocrotirea vânatului acestuia.

Rezultatul a fost o treptată și sigură diminuare a numărului sitarilor, peste tot, nu numai la noi. Dacă observațiile asupra acestei diminuări ar proveni numai dintr-o regiune cu suprafață redusă, sau ar fi recente, ni s'ar putea obiecta de către acei cari nu sunt de părerea noastră,

că numai pe baza lor nu se pot trage concluzii, și că deci nu e nici un motiv să ne agităm și să vorbim de ocrotirea sitarului.

Realitatea e cu totul alta, căci în literatura de specialitate străină, găsim observații cari datează de peste 70 ani, și mai mult. Orice posibilitate de greșală este deci exclusă, căci într'un interval așa de lung orice alte observații făcute în anumiți ani răi, în care poate din cauza climei, etc. numărul sitarilor să fie fost mai redus, au putut fi excluse.

Avem și la noi în țară vânători cari au vânat înainte de războiul mondial și cari ne povestesc lucruri pentru noi de neînchipuit, de ex.: că într'o zi un vânător, putea împușca la picior cu câinele, peste 100 sitari. În aceeași regiune astăzi, deabia dacă se mai pot împușca câțiva. Cunoșc un vânător care chiar prin anul 1920, în luncile Troțușului din regiunea Adjud, putea împușca 60—100 sitari pe zi, cu câinele.

În aceleași locuri a vânat același vânător, peste 25 ani, așa că a trăit — ca să zic așa — an cu an această diminuare.

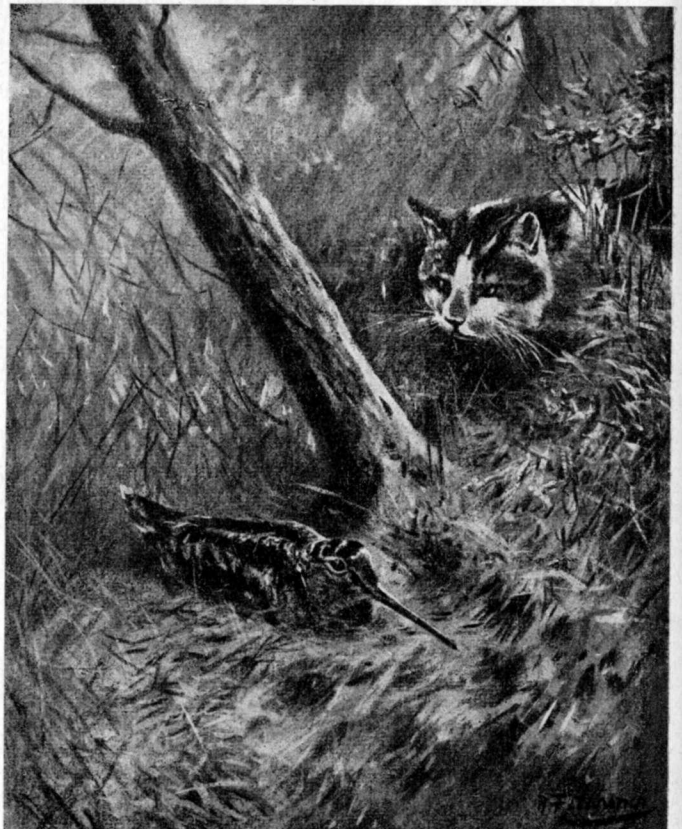
Odată stabilită și precizată situația, și anume că numărul sitarilor scade treptat, înseamnă că dacă vânătorii nu se vor gândi la ocrotirea lor, va veni un timp când vor dispărea complet.

După unele observații ce am putut face personal și din câte am mai putut afla dela diferiți vânători, am ajuns la concluzia, că numărul sitarilor ce s'ar opri la noi pentru clocit, ar fi cu mult mai mare, dacă n'ar fi vânați și neliniștiți permanent primăvara, precum și dacă s'ar diminua numărul răpitoarelor. Distrugerea răpitoarelor ar duce dealtfel la sporirea vânatului mic în general.

Sitarul cloceste de 2 ori pe an, lucru constatat cu precizie în alte țări. La noi s'au făcut puține constatări, însă acestea ne conduc la concluzia că sitarii ce rămân, clocesc și ei de 2 ori. În regiunea de coline, la o altitudine de cca. 400 m. la Căiuți-Prălea jud. Bacău, în păduri de fag cu brad, am găsit în vara anului 1933, prin luna Iulie-Iulie, pui de sitari, ce deabia puteau sbura.

Tot vara, în anul 1928, în ocolul silvic Jucica jud. Cernăuți, am găsit într'o plantație tânără de molid, sitari pe ouă.

Măsurile de ocrotire, simple și posibile, sunt după

Încă un dușman!

cum s'a mai scris tot aici, cruțarea femelelor și vânarea sitarului primăvara numai la pază, seara sau dimineața.

La paze nu se pot împușca mulți sitari, însă un singur sitar împușcat astfel, îți produce o mulțumire deosebită. Deasemeni cred că termenul de 15 Aprilie, când trebuie să se oprească vânarea sitarului primăvara, propus de dl C. A. V. Popescu, este cel potrivit, ar fi bine însă să se studieze dacă între sudul și nordul țării n'ar trebui făcută o oarecare deosebire.

S'a discutat până acum numai vânarea sitarului primăvara. Prin aceste restricții s'a urmărit sporirea numărului

sitarelor și să admitem că într'adevăr toamna ne vin mai mulți sitari. Dacă toamna se încep iar bătăile și se împușcă sporul realizat, am ajuns la același rezultat.

Fac propunerea ca toamna, să se permită vânarea sitarului numai la picior cu câinele, aceasta cel puțin câțiva ani, în care timp s'ar putea vedea dacă măsurile de ocrotire au dat vre-un rezultat. În acest fel, nu se vor putea împușca atâți sitari ca la bătai și se va contribui totodată la dezvoltarea interesului și dragostei pentru câinii de vânătoare.

Ing. C. Dan, Ghimpați-Vlașca

DE LA CENTRALA ORNITOLOGICALĂ ROMÂNĂ DIN OBSERVAȚIILE UNUI RĂȚAR

(urmare)

RAȚA CĂRĂITOARE (*Anas querquedula* L.)

Dintre toți reprezentanții genului *Anas*, această rătușcă are cea mai scurtă perioadă de apariție de primăvară și până la plecarea ultimelor exemplare toamna (Fig. 7). Frigul apelor desghețându-se, nici vânturile reci de toamnă nu-i plac. Cărăitul ei caracteristic și jocurile sburdalnice de nuntă în aer, evocă tablourile pline de soare de la sfârșitul lui Martie și începutul lui Aprilie. În acest timp cade frecvența maximă (clasa VI, sute de exemplare pentru fiecare din toate bălțile). Rața cărăitoare este o specie caracteristică sfârșitului pasajului de primăvară.

La clocit nu am constatat-o, deși bărbătușii se pot vedea în tot timpul verii. După indicațiile literaturii, ar trebui să clocească și la gura Nistrului.

În Iulie devine din ce în ce mai frecventă, predomi-

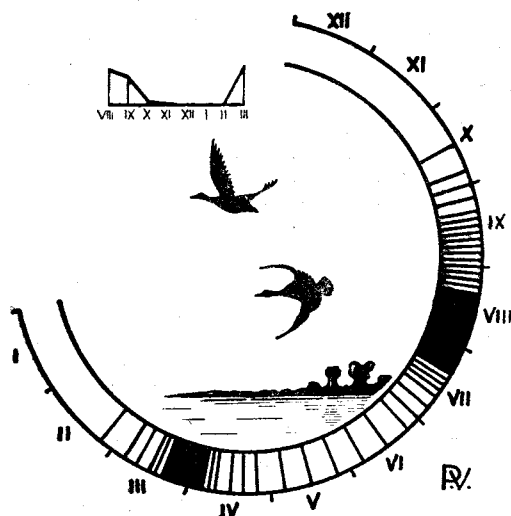

Fig. 7. — Frecvența raței cărăitoare în cursul anului. Diagrama de sus: densitatea relativă la Ceair în cursul sezonului de vânătoare.

nând în primele zile de deschiderea vânătoareii față de toate celelalte specii. Scade însă repede și spre sfârșitul lui Septembrie devine mai rară. În prima — cel mai târziu, a doua — decadă a lui Octombrie, dispăre. Am împușcat o rață cărăitoare și la sfârșitul lui Noembrie și una chiar la 5 Decembrie, în ambele cazuri însă au fost exemplare betegite, neavând puteri să plece la timpul lor obișnuit.

Densitatea absolută de toamnă este în toate bălțile de clasa VI.

de: VICTOR PAȘCOVSCHI, inginer agronom

Densitatea comparativă, după statistica pieselor împușcate, este:

Domaha	10,9%	(25 exemplare)
Mologa	20,4%	(49 exemplare)
Ceair	24,8%	(180 exemplare)
Bugaz	24,2%	(37 exemplare)
Media	21,5%	

Aceste cifre confirmă observațiunile cunoscute asupra obiceiurilor raței cărăitoare. Fiind una dintre cele mai frecvente specii, preferă bălți cu apă mijlocie; nu face deosebire între apa dulce și apa sărată, nici în ceea ce privește vegetația, întinderea lacurilor și apropierea așezărilor omenești.

Urmărind evoluția densității comparative a speciei în cursul sezonului de vânătoare după rezultatul vânătoarelor la Ceair (Fig. 7, sus), constatăm că rața cărăitoare intră în compoziția populației rațelor în următoarele proporții:

August	33,2%
Septembrie	26,9%
Octombrie	2,1%
Noembrie	lipsește
Decembrie	
Ianuarie	
Februarie	
Martie	37,2%

RAȚA PITICĂ (*Anas crecca crecca* L.)

Primăvara vin în fruntea pasajului. La primele desghețuri în Februarie, sau chiar în Ianuarie, fluieratul ei scurt și melodios răsună deasupra bălților. Pasajul este lung (Fig. 8). În timpul frecvenței maxime, care cade între 1—20 Martie, densitatea absolută este:

Domaha	cl. V	(zeci)
Mologa	cl. VI	(sute)
Ceair	cl. VI	(sute)
Bugaz	cl. VII	(mii)

În timpul verii se poate vedea rar câte un exemplar vagabond.

Toamna, vine în cantități mari ceva mai târziu față de rața cărăitoare. Aceste două specii în general par să se completează reciproc. Primăvara, când pitica, venită mult mai de vreme, începe să dispară, cărăitoarele iau locul. Toamna, lucrurile se petrec în ordinea inversă.

Nici la pasajul de toamnă, rața pitică nu este grăbită. Grosul pasajului nu ne părăsește decât la sfârșitul lui Septembrie. Până atunci densitatea absolută de toamnă este la fel ca și cea de primăvară.

Rața pitică, la început împreună cu cărâitoarea, iar pe urmă singură se retrage la Sud în stoluri mari de sute de exemplare. Deplasându-se deseori în plină zi — dimineața pe la ora 8—9 și seara cu un ceas, două înainte de asfințit — aceste stoluri ne dau prilejuri rare să observăm anumite detalii de drumuri de pasaj, nu numai după stațiunile de popas, ci chiar urmărind păsările în sborul lor de migrație. Cu această ocazie, s'a putut observa că traseul de trecere a stolurilor este destul de constant. Din zi în zi și din an în an, stolurile urmează unul după altul, pe o fâșie relativ îngustă de spațiu — un adevărat drum. Din bălțile Domaha și Taranciuc din Nordul Limanului, direcția este în linia dreaptă până în dreptul Cetății Albe. După ce ocolește capul pe care este așezat orașul, la o depărtare de câteva sute de metri de mal, drumul se îndreaptă spre Bugaz și anume, spre istmul care desparte Limanul de lacul lui Popa de pe teritoriul bălții Bugaz. În locul trecerii peste istm lărgimea drumului nu este decât 300—400 de metri. Deasupra Limanului cred că această lărgime nu depășește un km. Dela lacul lui Popa direcția este spre lacul Șabolat.

Fără îndoială, sunt și excepții care nu urmează traseul general, cred însă că ele nu depășesc 25% din totalul rațelor pitice și cărâitoare, care se scurg spre mare pe valea Nistrului.

Un alt drum de migrare trece deasupra mării la distanță de cca. un kilometru din fața Bugazului și se duce direct spre gurile Dunării. Acest drum este mai puțin frecventat față de cel dintâi.

Cercetând statistica rațelor pitice împușcate, se constată următoarea densitate relativă:

Domaha	1,7% (4 piese)
Mologa	39,2% (94 piese)
Ceair	29,2% (212 piese)
Bugaz	30,8% (47 piese)
Media 26,4%.	

Concluziile sunt: rața pitică este cea mai comună dintre toate rațele. Factorul principal care determină va-

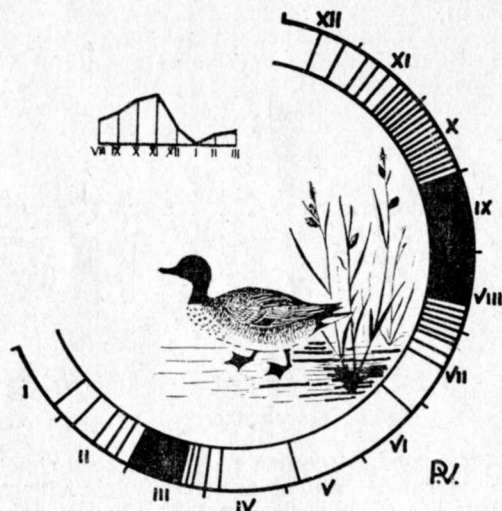

Fig. 8. — Frecvența în cursul anului a raței pitice. Diagrama de sus reprezintă densitatea relativă la Ceair.

riația densității dela baltă la baltă este adâncimea apei. *Anas crecca* preferă categoric apa mică. Vegetația înaltă și deasă îi place mai puțin. Nu face deosebire între apa dulce și apa sărată. Nu se teme de apropierea locuințelor omenești și este indiferentă față de întinderea bălții.

În cursul sezonului de vânătoare, densitatea relativă la Ceair variază pe luni în modul următor (Fig. 8, sus):

August	23,9%
Septembrie	31,5%
Octombrie	44,6%
Noembrie	49,9%
Decembrie	16,6%
Ianuarie — lipsește	
Februarie	10,0%
Martie	12,9%

RAȚA LOPĂȚAR

(*Spatula clypeata* L.)

Primăvara se poate observa foarte de timpuriu, însă numai exemplare solitare și grupuri mici. Grosul pasajului cade în a doua jumătate a lui Martie, adică este o specie din mijlocul și coada pasajului de primăvară. La această epocă densitatea este de cl. V (zeci) la Domaha, Mologa și Ceair de cl. VI (sute) la Bugaz. Pasajul de primăvară urmează în lungul mării, iar cel de toamnă mai mult prin bălțile dulci la o distanță oarecare dela litoral. Nu am găsit niciodată cuiburi cu ouă ale acestei specii. Ca o singură probă materială a probabilei nidificări a lopătarului din gura Nistrului, reproduc o fotografie luată la data de 29. VI. 1937 la Bugaz, deși din punct de vedere al reușitei lasă de dorit din cauza distanței prea mari (Fig. 9).

Fig. 9. — O pereche de rațe lopătari

La sfârșitul lui Iulie numărul lopătarilor se înmulțește, însă frecvența atinge maximum de toamnă abia în luna Octombrie. Astfel grosul pasajului de toamnă a lopătarilor trece mai târziu față de rața mare. Această afirmație nu corespunde unor indicațiuni din literatură. Am revăzut cu toată rigurozitatea observațiile de care dispunem, am rămas însă la concluzia nemodificată. La pasajul de toamnă, densitatea lopătarului este: cl. VI (sute) la Domaha și cl. V (zeci) la Mologa, Ceair și Bugaz.

Dacă timpul se menține moale, mai multe exemplare rămân până în toamnă târziu și iarna. Numai în primele două decade ale lui Ianuarie, nu l-am constatat în cursul celor 6 ani de observații.

Densitatea relativă a lopătarului este (după statistica pieselor împușcate):

Domaha	4,8% (11 piese)
Mologa	12,1% (29 piese)
Ceair	4,1% (31 piese)
Bugaz	3,9% (6 piese)
Media 5,6%.	

Balta Mologa dă un procent de trei ori mai ridicat față de fiecare din celelalte trei stațiuni. Deosebirea caracteristică a acestei bălți este apa mică. Probabil aceasta este condițiunea care atrage lopătari aci.

Considerăm caracteristic faptul că lopătarii nu se deplasează în cârduri mari. I-am văzut de mai multe ori adunați cu sutele în locurile prielnice pentru hrană sau odihnă. Ridicați în aer însă, se împart numai decât în grupuri de câteva exemplare.

RAȚA ROȘCOVANĂ

(*Netta rufina* Pall). (Fig. 10).

Este o specie din eșalonul al doilea al pasajului de primăvară. Pasajul este de durată mijlocie. Densitatea de primăvară este: cl. V (zeci) la Domaha și Ceair, cl. IV (câteva) — la Mologa și lipsa — la Bugaz. Clocește la Domaha, iar 4—5 ani în urmă câteva perechi se instalează anual la Ceair. După informațiile pescarilor, mai înainte nu se observa acest lucru. Până atunci, rața roșcovană era un musafir destul de rar în aceste locuri. Rățoiul, în splendoarea exotică a penajului de nuntă, se considera de vânătorii localnici un trofeu de învidiat și totdeauna se destina naturalizării. Așa că, scoaterea bobocilor în

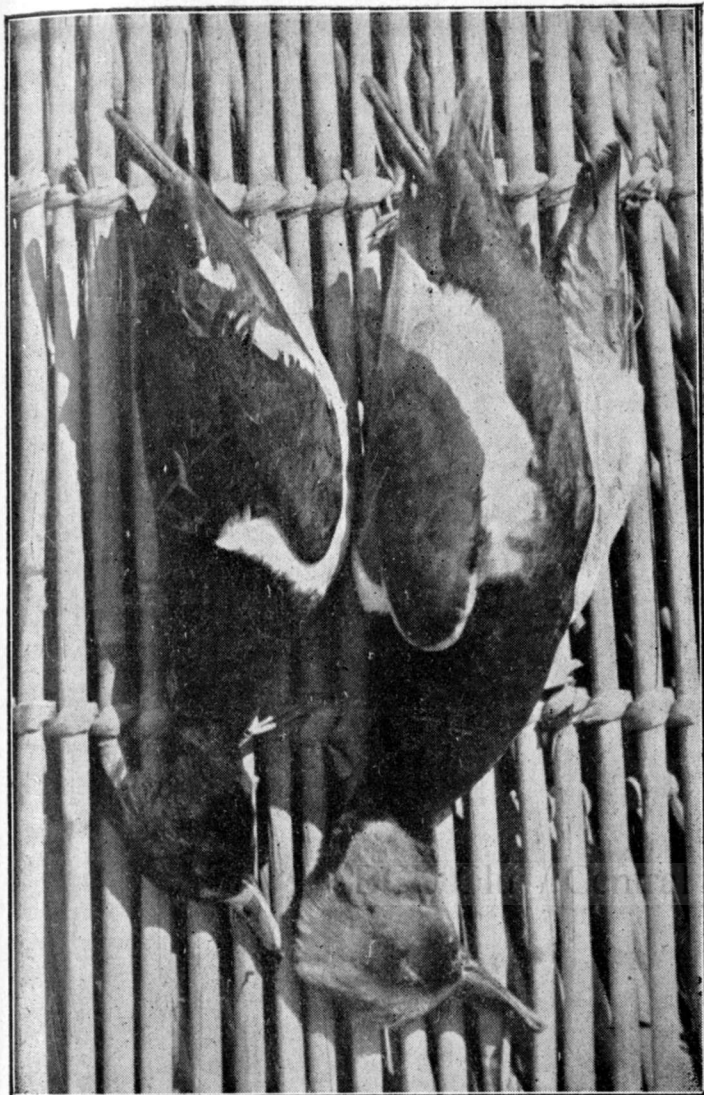

Fig. 10. - Rața moțată (stânga) și roșcovană (dreapta).

balta Ceair a fost o adevărată surpriză și un prilej de laudă pentru conducătorii societății, care-și atribuiau meritul, drept efect al măsurilor de ocrotire. Eu însă, eram de o altă părere: punerea în valoare a terenurilor inundabile, asanări, drenaje, sistematizarea cursurilor de ape, intensificarea pescuitului și câte și mai câte lucrări de *valorificarea naturii*, desființează stațiunile milenare de cuibărit și distrug sălașurile. Sălbătăciunile refugiază în căutarea locurilor noi și ajung în condițiuni mai puțin favorabile. Bine — dacă se adaptează, dacă nu — specia este sortită stingerii treptate. La Ceair, am putut vedea cât de neacomodată condițiunilor locale se manifestă rața roșcovană. În general, este o specie iubitoare de locuri sălbatic, destul de precaută și sperioasă în astfel de împrejurări. Ajunsă să clocească la o baltă relativ mică, înconjurată cu casele oamenilor și frecventată permanent de pescari, vânători și copii, rața roșcovană a pierdut frica de om. Nu știe să-și aleagă locul pentru cuib; lasă barca pe apă deschisă să se apropie la distanța focului, trei patru săptămâni după deschiderea vânătoarei, când toate celelalte specii de mult au trecut la o tactică nouă, rămâne în baltă ziua și se hrănește pe ochiuri; nu se ascunde în desigur și nu refugiază la Liman; sboară ziua jos deasupra bălții și nu știe să se ferească de marginile ghiolurilor cu pălcuri de stuf încălit și veștejit sub care așa de des se ascunde bărcuța vânătorului. Prăsila anului se recoltă de nemrozii nesăturați. Nu cred să reziste mult cu astfel de obiceiuri, care indică o capacitate redusă de adaptare la mediu și mai mult, însușiri de domestice.

La aceasta se mai adaugă scoaterea târzie a bobocilor. Sosită încă pe la mijlocul lui Martie, rața roșcovană

începe ouatul abia în Mai când vegetația bălții s'a ridicat deabinelea. Fotografia alăturată de cuib cu ouă a fost luată la data de 13 Mai (Fig. 11). Am observat familii cu boboci în puf și la sfârșitul lui Iulie. Nu știu dacă este un caracter general, sau un rezultat al condițiunilor locale.

Toamna, *Netta rufina* se retrage de timpuriu. Până la sfârșitul lui Octombrie dispar ultimele exemplare. Densitatea de toamnă este aceeași ca și primăvara, numai la Mologa se reduce la cl. III (rar).

Densitatea relativă, după statistica pieselor împușcate, este:

Domaha	2,5%	(6 exemplare)
Mologa	0,4%	(1 exemplare)
Ceair	1,2%	(9 exemplare)
Bugaz	0 %	(0 exemplare)
Media	1,2%	

Din aceste date putem conchide că, rața roșcovană preferă bălți mari cu apă dulce, nu are nevoie de apă mică și se simte bine pe ochiuri mici și adânci din mijlocul stufăriilor întinse. Bălțile și ghiolurile sărate de pe litoral nu le vizitează.

RAȚA CU CAP CASTANIU (*Nyroca ferina ferina* L.)

Primăvara trece în fruntea pasajului, imediat în urma raței mari.

Intr'un an, la începutul lui Martie, după o săptămână de sudalme, cu vânturi reci, înghețuri și lapoviță, Baba Evdochia se lasă bătută. Cerul e senin și soarele triumfător umple camera și joacă asmuțitor pe călimară, pe telefon, pe hârtiile de pe masă și în geamurile dulapului cu cărți. Se poate rezista? Imbolnăvesc subit și cu o mutră acră părăsesc biroul. Iar peste un ceas, într'o birjă hodorogită, înfrunt cu stoicism hârtopurile șoselei spre Mologa. Balta este înghețată pe margini și numai pe Lacul Mare printre trestii uscate mijesc încrețiturile de apă mișcată de vânt. Mărtoaga birjarului se înhamă la barcă și un kilometru bun o trage pe marginea bălții, dela căsuța paznicului și până în locul cel mai accesibil ca să ajungi la apă. Dincolo, ba alunecând pe ghiață, ba prăbușind în apă, ajungem la locul liber și ne construim adăpostul. Iar rațele? Cât gunoiul, după formula pentru aprecierea infinitului a lui Ion barcagiul. În ziua aceea am văzut cel mai abundent pasaj de rațe cu cap castaniu, din

Fig. 11. - Cuibul raței roșcovane.

câte mi s'au întâmplat. Stoluri — mai mari și mai mici — perechi și exemplare solitare — sburau mereu dela Liman în baltă și înapoi. Predomina, față de toate celelalte specii ale fazei de pasaj, destul de abundente și ele. Peste două zile nu s'a mai putut vedea niciun exemplar. Cazul este și mai interesant prin faptul că nici până atunci și nici mai pe urmă, nu am mai împușcat la Mologa nici o rață cu cap castaniu, iar de văzut, am văzut foarte rar.

Apariția într'un număr neobișnuit de mare a unei specii, relativ foarte puțin numeroase, este un fenomen destul de bine cunoscut în lumea pasărilor. Deseori însă nu ajunge unei vieți de om ca să vezi de două ori acest lucru la aceeași specie.

În mod normal, densitatea de primăvară a raței cu cap castaniu este:

Domaha	cl. VI. (sute)
Mologa	cl. II (f. rar)
Ceair	cl. II. (f. rar)
Bugaz	cl. lipsă.

Dela începutul lui Aprilie și până în August nu am avut ocazie să o observ. Mărturisesc însă că nu am făcut observații suficiente în locurile mai potrivite pentru cuibăritul acestei specii. Grosul pasajului de toamnă trece la sfârșitul lui Septembrie și în primele decade ale lui Octombrie. La sfârșitul lui Noembrie dispare.

Densitatea de toamnă este:

Domaha	cl. VI. (sute)
Mologa	lipsă
Ceair	cl. II. (f. rar)
Bugaz	cl. II (f. rar)

Statistica pieselor împușcate dă următoarea densitate relativă:

Domaha	9.2% (21 exemplare)
Mologa	2.9% (7 exemplare)
Ceair	0.3% (2 exemplare)
Bugaz	0.6% (1 exemplar)
Media 2.4%.	

Din aceste cifre rezultă — făcând abstracție de cazul invaziei inexplicabile descrise mai sus — că rața cu cap castaniu preferă categoric bălți cu stufării întinse, cu ochiuri de apă adâncă și dulce, depărtate de locuințele omenești.

RAȚA ROȘIE

(*Nyroca nyroca nyroca* Guld.)

Este o specie din coada pasajului de primăvară (Fig. 12). Totdeauna este abundentă la închiderea vânătoarei. În acest timp densitatea este:

Domaha	cl. VII (mii)
Mologa	cl. V (zeci)
Ceair	cl. VI (sute)
Bugaz	lipsă

La cuibărit rața roșie este cea mai abundentă specie. Sute de perechi clocesc la Domaha, Mologa și Ceair. Spre deosebire de *Netta rufina*, rața roșie se adaptează foarte bine la împrejurările locale, în ceea ce privește vecinătatea omului. Nu numai nu pierde din atitudinile ei de precauțiune, ci din contră devine mai prevăzătoare și mai inventivă. Pentru facerea cuiburilor se alege cele mai inaccesibile desigur de trestie cu apă adâncă. Tot timpul îl petrece în stuf. Asta-i mijlocul ei principal de apărare. Pe apa deschisă se ridică departe, iar surprinsă la marginea stufului se scufundă și intră în desigur sub apă. Sboară și ziua, însă recunoaște la distanță locul suspect al ascunzîșului vânătorului. Numai un lucru o înșală și-i este deseori fatal: datorită firii sale foarte sociabile, trage și se lasă pe apă fără multe precauțiuni, pe lângă rațele de lemn ale vânătorului viclean. În această privință, este cea mai imprudentă specie.

Rața roșie începe ponta și clocește târziu. Spre lauda societății de vânătoare locale, nu odată termenul oficial de deschiderea vânătoarei, era amânat cu 10—15 zile, din cauza tineretului de rața roșie încă nesburător.

Frecvența maximă de toamnă este între 20 August și 20 Septembrie. În această perioadă, densitatea este aceeași ca și primăvara, cu excepția Bugazului, unde față de lipsa totală din primăvară, se poate totuși observa foarte rar (cl. II).

Rața roșie se retrage de timpuriu. În Octombrie este mult mai puțin numeroasă, iar în Noembrie o vezi excepțional, cred că, numai exemplare bolnave.

Densitatea relativă, după numărul exemplarelor împușcate, este:

Domaha	42.6% (98 piese)
Mologa	2.5% (6 piese)
Ceair	9% (66 piese)
Bugaz	0

Media 12.6%.

Din aceste cifre rezultă că rața roșie este o specie de apă dulce și adâncă, cu întinderi mari de stufării. Este foarte constantă în aceste deprinderi.

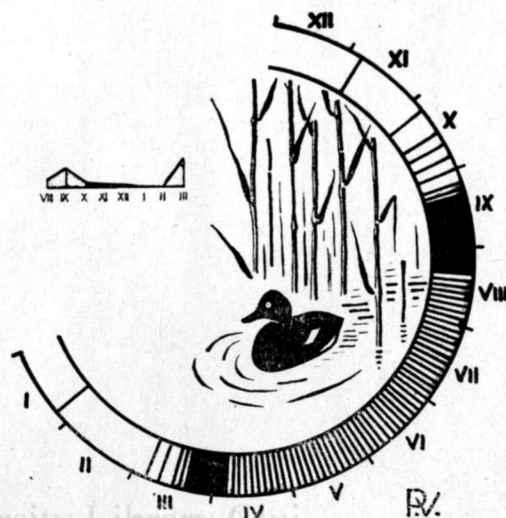

Fig. 12. — Frecvența raței roșii. Sus: densitatea relativă la Ceair în cursul sezonului de vânătoare.

Densitatea relativă pe luni la Ceair se prezintă în modul următor (Fig. 12 sus):

August	6.3%
Septembrie	15.2%
Octombrie	3.2%
Noembrie	0.5%
Decembrie	lipsește
Ianuarie	
Februarie	lipsește
Martie	
	27.7%

RAȚA MOTĂTĂ

(*Nyroca fuligula* L.)

Primăvara trece prin locurile noastre la sfârșitul pasajului (Fig. 10). Am avut ocazia să o văd în stoluri de sute de exemplare poposind la Limanul Nistrului, în dreptul bălții Domaha. În ultimele zile ale lui Martie din 1936 și 1937 era cea mai frecventă specie. S'a putut observa cum păsările, după un popas de câteva zile, porneau în continuarea migrației. Pe la amiază, din mulțimea rațelor împrăstiate pe o întindere mare a lagunei, se separa câte un stol răzleț ridicându-se în aer. Făceau câteva curcuri mari deasupra apei, ridicându-se din ce în ce mai sus și strângându-se într'un cârd compact. Pe urmă, dispăreau în direcția nord-nord-est. Peste câțva timp se forma în același fel și pleca un al doilea stol, al treilea, al patrulea.

În alte bălți, primăvara rața motată nu a fost constatată.

Toamna, nu am putut remarca un pasaj regulat al raței motate. Exemplare solitare și grupuri mici se observă rar la Domaha și Ceair la sfârșitul lui Septembrie, în Octombrie și începutul lui Noembrie.

Densitatea relativă este: 5.7% (13 piese) la Domaha și 0.1% (1 piesă) la Ceair, cu o medie de 1%.

Din observațiile de mai sus putem conchide că, rața motată, în special la pasajul de primăvară, trece la o distanță dela litoralul mării, alegând bălțile și lacurile cu apă dulce și adâncă.

RAȚA CU CAP NEGRU (*Nyroca marila marila* L.)

A fost constatată o singură dată: un exemplar împușcat la Domaha în ziua de 25. X. 1936.

RAȚA SUNĂTOARE (*Bucephala clangula clangula* L.)

Se poate vedea iarna la Liman pe marginea gheței pe lângă apă. În ziua de 26. X. 1939 s'au împușcat trei exemplare la Mologa. La Ceair am văzut una o singură dată în ziua de 4. XI. 1938.

FERESTRAȘ MARE (*Mergus merganser merganser* L.)

Se observă iarna la Liman. În ziua de 18. III. 1936, deși gheața s'a topit mai bine de două săptămâni în urmă, am văzut zeci de exemplare. Un bărbătuș cu două femeuși s'au constatat la Bugaz la data de 11. IV. 1936.

FERESTRAȘ CU CIOCUL ÎNGUST (*Mergus serrator* L.)

Se observă foarte rar. Am văzut un exemplar la Ceair în ziua de 24. X. 1933.

FERESTRAȘ MIC (*Mergus albellus* L.)

Este obișnuit iarna la Liman, cât timp sunt locuri libere de gheață. Primăvara și toamna târziu se observă la Domaha, mai rar la Ceair. Toamna cel mai devreme a fost observat la 9 Septembrie 1938.

CALIFAR ALB (*Tadorna tadorna* L.)

Primăvara vine destul de timpuriu. L'am observat la Bugaz din primele zile ale lui Martie. Câteva perechi nidifică pe malul Limanului Șabolat. În alte bălți se observă excepțional. Toamna pleacă de timpuriu. La sfârșitul lui Septembrie nu se mai vede.

Cu aceasta se încheie lista speciilor constatate. Speciile, prevăzute în catalogul ornitologic românesc, și neobservate sunt:

Califar roșu (*Cazarca ferruginea* (Pall.))
Rața marmorată (*Anas angustirostris* Ménétries).
Rața de ghețuri (*Clangula himalayensis* (L.))
Rața neagră (*Oidemia nigra nigra* (L.))
Rața neagră cu oglindă (*Oidemia fusca fusca* (L.))
Rața cu cap alb (*Oxyura (=Eristura) leucocephala* (Scop.))

Profităm de această ocazie pentru un cuvânt timid de apărare în favoarea califarului roșu (*Cazarca ferruginea*). După Dombrowsky, în 1896 această specie a clocit în Dobrogea în număr de 150—160 perechi. În 1909 acest număr a scăzut la 70—80 perechi. Autorul, de atunci prevedea decăderea și dispariția din Dobrogea a califarului roșu, în caz dacă nu se vor lua măsuri de protecție. Acuma, trebuie să fii un vizitator norocos și frecvent în fosta arie de clocit a califarului ca să dai de un exemplar, două. Este problematic, dacă mai clocește la noi. Față de multă solitudine acordată stârcilor albi, spre exemplu, ar merita și *Cazarca ferruginea* să fie trecută în lista monumentelor naturii. Cred că după vulturul bărbos va fi cea mai rară specie din această listă. Adevărat, această onoare în situația actuală, va avea mai mult un caracter simbolic, fiindcă practic, măsurile de readucere în țară la clocit a califarului roșu, depășesc deocamdată înțelegerea și posibilitățile noastre de acțiune în acest domeniu.

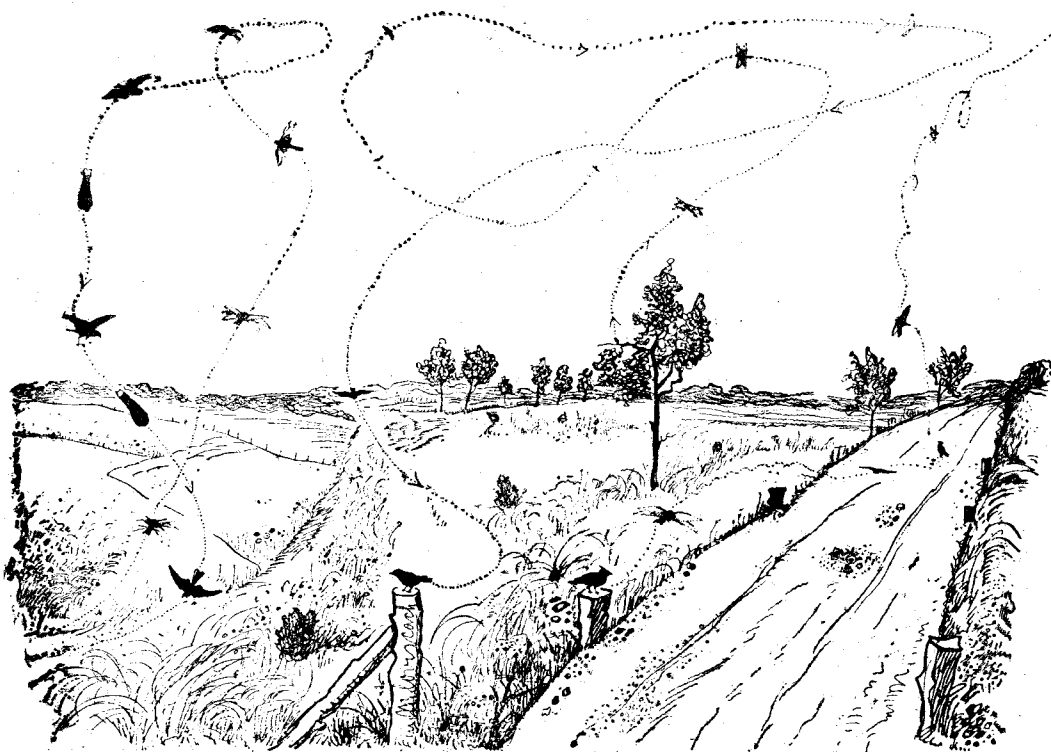
(sfârșitul în numărul viitor)

SCHEMA SBORULUI CELOR TREI FELURI DE CIOCĂRLII MAI FRECVENTE LA NOI

În stânga *Ciocărlia de câmp* (*Alauda arvensis cantarella*, Br.). Se ridică în linie oblică, apoi în spirale, sus, până o pierzi din ochi, rămânând — când nu e vânt — precis deasupra locului de unde s'a ridicat. Cântă un timp în zenit, apoi coboară învrăstând căzături cu aripile închise, vâsliri scurte, bătaii renezi din aripi. Adesea își pune semet capul pe spate, stă cu ciocul căscat, bate din picioruse. Cade apoi ca o piatră, în locul de unde a pornit.

La mijloc *Ciocărlia de nădure* (*Lullula arborea familiaris* Parr.). O recunoaștem și după strofele mai scurte ale cântecului, dar mai ales o deosebim de celelalte două prin aceea, că ajunsă la o oarecare înălțime, descrie în aer arcuri largi, ca apoi coborându-se să se așeze cu predilecție pe un copac, stâlp de telegraf, etc.

În dreapta *Ciocărlia motulă* (*Galerida cristata cristata* L.). Nu se ridică atât de sus ca celelalte două. Direcția urcării și a revenirii e aproape perpendiculară, și

cade la pământ ca o piatră. Cântecul e mai scurt, mai puțin melodios.

† PENTRU PATRIE

A murit pentru România camaradul nostru, prieten al „Carpaților”

Prof. Constantin N. Ionescu-Bucegi

Fie primită jertfa lui, și veșnică pomenirea!

E. W. Pfizenmayer

La sfârșitul lui Ianuarie ziarele din toată lumea, au găsit cu greu un locșor printre coloanele aglomerate cu știri despre ucideri și prăpădiri, ca să vestească moartea lui E. W. Pfizenmayer. Încrestăm și noi această trecere, și aducem aminte cetitorilor, că acest zoolog și-a făcut nemuritor numele prin descoperirile de animale preistorice în zăcămintele de gheață ale Siberiei, și în special prin salvarea pentru cultura omenească a „mamutului din Berezovka”.

În April 1901 W. N. Skripicin, guvernatorul provinciei Iakuțk, din Siberia estică semptemtrională a avizat academia de științe din Petersburg (azi Leningrad), că indigenii au găsit în ghețurile malului râului Berezovka — un afluent al fluviului Kolyma, ce se varsă în Oceanul Arctic — un cadavru de mamut perfect conservat. Șeful districtului Kolymsk, Horn, și cazacul Iavlovski, cari au vizitat această descoperire prețioasă, confirmau buna stare a cadavrului.

Academia de Științe din Petersburg a hotărât organizarea unei expediții pentru cercetarea și eventual salvarea prețiosului rest al unei lumi de mult apuse. Guvernul rus de pe atunci a acordat suma de 16.000 ruble aur, pentru a se acoperi cheltuelile expediției. Membrii acestei expediții erau: entomologul O. F. Herz, geologul D. P. Sevastianov și zoologul Pfizenmayer.

După o călătorie lungă și plină de peripeții expediția a găsit „mamutul dela Berezovka”. Într’adevăr acest animal colosal era bine conservat — în afară de părțile, pe care le-au mâncat vulpile și lupii. Toate cadavrele de mamut — dintre care cel dela Berezovka e cel mai complet — au cam aceiași istorie. Animalul uriaș a suferit un accident, căzând în vre-o prăpastie a ghețurilor enorme de pe vremea lor. Inchistați în patul de gheață, înghețați și complect feriți de aerul atmosferic, ei s’au păstrat aproape neschimbați. În așa fel, încât carnea lor — veche de zeci de mii de ani, era perfect comestibilă pentru carnivori și câinii indigenilor. Dar cum ajungeau aceste cadavre închise în ghețurile fosile să fie descoperite? Tot prin accidente, mai ales prin prăbușiri de pământ, sau — cum e și în cazul dela Berezovka, prin spălături de apă. În cursul veacurilor 4—5 din urmă în Siberia au fost găsite în repetite

rânduri asemenea cadavre. Între aceste unul, descoperit în 1839 în delta râului Jenissey, lângă Oceanul Arctic, pare să fi fost cu desăvârșire complet, încât avea d. e. intactă și trompa. Până să se miște însă lumea științifică dela Petersburg, până să fie cercetat mamutul dela Jenissei de oamenii de știință, au trecut ani, și între timp toți indigenii din partea locului și-au hrănit ani de-a rândul câinii din minunata carne a colosului preistoric, încât abea au mai fost găsite unele resturi.

Mamutul dela Berezovka încă era început de fiară, dar totuși a putut fi salvat în mare măsură, și adus la Petersburg, azi se găsește așezat în muzeul de zoologie din Leningrad.

Pfizenmayer a condus apoi o nouă expediție pentru descoperirea unor cadavre de animale gigantice în ghețurile Siberiei, în 1908. Cu această ocaziune a fost descoperit „mamutul de la Sanga-Jourakh”, și acesta bine conservat. În cursul acestor două celebre expediții Pfizenmayer a făcut și alte prețioase descoperiri fosile și zoologice.

Cele două expediții și le-a enarat Pfizenmayer în lucrarea lui cuprinzătoare „Les mammouths de Sibirie” (Payot, Paris, 1939). O carte extrem de interesantă, care pe lângă obiectivul ei principal, ne prezintă captivante descrieri ale locurilor și oamenilor din extremitățile nordice și estice ale Siberiei, numărând descrieri de vânătoare, aventuri vânătoarești — Pfizenmayer fiind și un pasionat și excelent vânător.

Amintim, că în același fel au fost descoperite și în parte conservate din 1707 până azi 18 cadavre de mamuți și 6 de rinoceri uriași, în regiunile arctice ale Siberiei. Aceste resturi sunt împrăștiate prin muzeele diferitelor capitale. În fine arătăm, că în nisipul și mărul unor râuri ale României încă s’au găsit multe resturi de mamut: în special dinții molari, mai rezistenți față de dintele vremii — atât de prelungit în acțiune.

N.

Stryhnina și imunitatea mistrețului

În vremurile acestea de mari îngrijorări, când multe necazuri s’au abătut asupra noastră, în plină iarnă, cu zăpada mare, s’a ivit încă un flagel și acesta în domeniul vânatului, care ne amărește adânc. După știrile primite și chiar controlate de noi, e vorba de apariția lupilor în număr excepțional de mare. Pagubele mari atât în animalele casnice, cât și în contingentul câprioarelor, au început a se produce. Cu ocaziunea descinderilor pe teren, mereu găsim urmele de sânge și păr împrăștiat a câprioarelor noastre gingașe, sfârticate de colții haitelor flămânde.

Acțiunea de apărare și combatere cu otravă, pornită din partea țăranilor și a vânătorilor (paz-

nicilor), e firească și cum stryhnina, cu care se obișnuiește combaterea, e considerată ca suverană în nimicirea lupilor, — un paznic al nostru, cu ocazia unei vânători, mi-a pus întrebarea: *dacă stryhnina aplicată în momeală și pusă în calea lupilor, ucide și mistreții?*

Iată o întrebare, care comportând interes pentru lumea vânătoarească, merită a fi discutată și lămurită.

Am consultat literatura și am aflat următoarele:

Mistrețul, cum știm cu toții, e omnivor, adică mănâncă și vegetale și carne, — și așa fiindu-i firea, va mânca și carnea și hoiturile găsite în calea lui, deci și cele otrăvite cu stryhnină. Stryhnina însă nu-l va ucide în toate cazurile: uneori își va produce efectul, ca față de orice altă vietate, altă dată însă, nu acționează de loc. Și s'a constatat, că mistrețul, în anii cu belșug de ghindă, este cu totul imun față de stryhnină. Explicația e următoarea:

Stryhnina, e un *alkaloid* și ajungând în contact cu gihnda consumată, care conține tanin, în organismul animalului se produc anticorpi, cari neutralizează puterea otrăvitoare a stryhninei, — fiind *taninul antidotul* — contra *stryhninei*.

Cantitatea mortală din stryhnină pentru om e 1—2 ctgr. pentru un mistreț e mai mult, probabil 3—4 ctgr. care pentru a fi absorbită din stomac în organism, necesită un timp oarecare și acționează asupra sistemului nervos cauzând moartea prin sufocare. În decursul timpului de absorbire a otrăvei, taninul pe lângă calitatea de antidot al stryhninei, reacționează și ca vomitativ, făcând organismul să elimine materiile ajunse în stomac.

În concluzie, putem spune că mistrețul hrănit cu ghindă, devine imun față de stryhnină. Evident că taninul ghindei are același efect imunizant și re-

fractar și asupra ursului și porcului de casă, în cazul otrăvirei cu stryhnină.

Ing. Pavel Goanță
Caransebeș

Din năsbățiile epurilor

Suntem deprinși a considera animalele ca pe niște ființe lipsite de judecată.

Dacă privim lucrurile în mod superficial se pare că așa este dar dacă observăm mai deaproape, vedem că, din contra, în unele cazuri, știu foarte bine să-și dea seama când este sau nu primejdie pentru ele și să profite de momente prielnice.

O vulpe, la câmp, va lăsa să treacă o trăsură fără să se sfiească de ea pe când, la goane, ea apare întâi.

Lupii știu foarte bine să atragă ciobanii și câinii departe de stână și atunci unul din ei rămas dosit sare în ocolul oilor.

Porcul, atât de precaut, știe să aștepte să se stingă focul dela coliba paznicului și acesta să adoarmă, ca să vie să strice în păpușoi chiar lângă colibă.

Epurele, care este considerat ca fără multă judecată dă și el, în unele cazuri, dovadă de multă pricepere. Am să arăt un caz recent, foarte interesant, care mi-a fost povestit de paznicul meu, om serios, de 65 ani, cu multă experiență:

Fiica lui este măritată și locuiește într-o casă aproape de marginea satului fără a fi chiar la câmp. Acoperământul de șindrilă al casei este cam vechi, are în dreptul podului o bortă ca de o palmă. În pod sunt păpușoi, cum este uzul la țară. În dosul casei sunt răzimați strugeni până la streșină.

Câteva nopți dearându-l, cei din casă au auzit umblând în pod. Au crezut că este o mătă, cu toate că zgomotul li s'a părut cam mare.

Acum câteva zile auzindu-se iar umblând în pod, ginerele paznicului a luat un felinar ca să vadă ce este.

I s'a părut că vede fugind prin borta dela acoperemânt un epure dar nu îi venea să creadă.

A doua zi fiind omăt ca de trei degete s'a dus să vadă urma lăsată de musafir. Era urmă de epure.

Cum a simțit acest epure păpușoi? Cum a nimerit borta din acoperemânt? Numai el o știe. Pentru un animal taxat ca prost, mi se pare că acest epure a știut foarte bine să se descurce ca să găsească o masă bună.

Nu se poate spune că a făcut-o din lipsă de hrană, căci câmpul este aproape gol și în apropiere este zăvoi și pădure.

Cunosc despre animale încă multe fapte foarte interesante pe care le voi povesti poate cu altă ocazie.

Am auzit dela oameni demni de crezare un caz de telepatie recent cu un câine, căci numai prin telepatie se poate explica, cele ce mi s'au povestit.

Mulți vor zâmbi poate cu neîncredere cum zâmbeam și eu în tinerețe. Acuma observ cu atenție și de multe ori văd că fapte care la prima vedere par povestii sunt în realitate secrete de ale Naturei.

Sunt încă multe credințe greșite de îndreptat, multe lucruri de învățat!

Un Moldovan.

Măgar istet

O farmacie din localitate avea un măgar, pe care îl întrebuința pentru a transporta apă dela râu.

În acest scop farmacia își confecționase un cărucior, pe care era montat un butoi cu robinet.

Proprietara, în șirul unor discuțiuni avute asupra ciudățeniilor animalelor, mi-a spus lucruri interesante despre acest măgar, pe cari le-am găsit cu cale a le consemna.

Așa, când măgarului i se făcea sete, se ducea la căruciorul cu butoi și cu dinții învârtea și răsuca robinetul până ce curgea apă și astfel se adăpa.

Acest mijloc de adăpare îl întrebuința foarte adesea și mai ales noaptea, când nu avea cine să-l adape. Ori de câte ori deschidea robinetul, apa se scurgea toată prin curte, măgarul ne mai știind sau poate renunțând să se mai obosească să și închidă robinetul.

Proprietara mi-a mai confirmat că deși prin curte se mai găsea prin alte vase apă, totuși măgarul nu bea nici odată altă apă, decât apa adusă de el dela râu.

Oare nu este aceasta un caz de rară inteligență la această specie de mamifere, atât de mult batjocorită?

Dr. Ion V. Todea — Orăștie

Inteligență și devotament la un câine

Într'un sat era un fierar, fiul unui paznic de vânat. Deoarece nevastă-sa a divorțat și a plecat de acasă, iar el a fost mobilizat ca fierar, casa a rămas singură. Totuși câinele său, nu a părăsit casa, ci a rămas acasă și a continuat s'o păzească. Neavând cine-i da de mâncare, vine în fiecare zi la casa tatălui stăpânului său de mânăncă, tocmai'n celălalt capăt al satului. După ce-i sătul, pleacă liniștit la casa stăpânului pe care o păzește. Acest lucru se repetă sistematic și cu conștiinciozitate în fiecare zi.

N'aș fi crezut, dacă n'aș fi constatat faptul de

mai multe ori. Într'o seară, treceam prin fața casei însoțit de paznic, care auzind câinele fiului său lătrând, mi-a povestit totul; în altă seară l-am întâlnit pe câine prin sat, venind dela masă acasă, iar altă dată l-am văzut venind la bătrânul paznic, unde nevasta acestuia i-a dat de mâncare; după care a mai stat puțin, s'a gudurat și a plecat în mod conștiincios la datorie, la casa stăpânului său pentru a o apăra.

Cred că nu poate fi o mai bună dovadă de devotament și inteligență deosebită din partea unui câine.

Lucien Place — Roman

Vulpe în scorbură

Pădurarul moș Dehelean mă întâmpină cu un zâmbet misterios, face semn cu degetul ca să-l urmez, spunând numai: „hai domnule, ca să-ți arăt ceva”.

Mă tot duce prin pădure, apoi se oprește lângă un cer bătrân, care văd că e scorburos. „Uite”, zice moș Dehelean, „și ghicește, oare ce a fost aci”?

Scorbură cerului avea două „răsuflători”, una jos, la tulpină și alta peste un metru înălțime. Văd că jos, pământul este răcâit de ghiare, iar sus, lipsește scoarța din jurul găurii.

— „Aci a vrut să intre ceva”, zic.

— „Da”, răspunde moșul, „iată cum a fost”:

Când veneam ieri dimineața în pădure, aud din partea asta în care suntem, lătrat furios de câni. Băteau pe loc. Mă apropiam cu băgare de seamă, crezând că sunt câinii braconierului Șerpe, încolțind un Gligan. Speram, că de data asta mă scap de ei și îi răsplătesc așa cum se cuvine, pentru că ne-au gonit bietele căprioare, de atâtea ori. Chit că s'ar supăra „domnii”, care sunt prieteni cu Șerpe.

Ajung mai aproape și văd cu părere de rău, că sunt alți câni. O copaică neagră și un câne-lup, cum s'a dovedit pe urmă. Copaica se căznea să intre în scorbură pe din jos, iar lupul rupea cu dinții scoarța din jurul găurii de sus, ca să-o lărgească.

N'am zăbovit mult. Am tras întâi în lup, apoi în copaică. Pe urmă m'am dus la scorbură, ca să văd, ce minune o fi în ea. Privind prin gaura de sus, văzui doi ochi speriați. Apoi am aprins un chibrit, ca să văd mai bine și am aflat, că e o biată vulpe. De frică, nu îndrăznea să se miște nici atunci. Am lăsat-o în pace și am plecat, ca să târăsc câinii până în părau. Poate se va ospăta din ei, aceeași vulpe.

— Vezi domnule, așa se schimbă socoteala câte odată. Il mânăncă cel slab, pe cel tare.

C. A. V. Popescu

Glasul viezurelui

Din cele ce am citit și am auzit, credeam, că viezurile nu are alt glas decât mărăitul și grohotitul încet, pe care îl auzim, când e năcăjit de câine sau când se bate cu un semen de al lui. De aceia socotesc că e vrednică de însemnat aici observarea pe care am făcut-o toamna trecută.

Într'o seară aud după casă (stau la moșie, în marginea satului), un țipet sfâșietor, concertat cu lătratul și hărăitul celor doi dulăi de curte. Sar speriat. Era țipet de copil, înhățat de blăstămații de câni.

Când colo găsesc bravii mei câini sfârșind un viezure cât ei de mare, care s'a aventurat până în grădina casei. Glasul viezurelui era perfect ca plânsul unui copil speriat de moarte.

S. S.

CĂRȚI/REVISTE

Revista Vânătorilor (No. 15. II. 1942). Dl Radu Stănescu, Inspector de Vânătoare Prahova, accentuează încă odată însemnătatea vânătoarei ca mijloc de propagandă națională. Observăm: este adevărat, că prin mijlocirea vânătoarei se pot lega prietenii personale, și poți câștiga simpatii pentru țară și popor. E o altă întrebare, dacă oare aceste personale prietenii și simpatii se traduc în fapte realmente folositoare din punct de vedere al țării tale, sau doar alte interese trec peste aceste, zdrobindu-le. Avem exemple, în cursul vremilor când cele mai ospitaliere țări cu vânatul cel mai ales, au fost culcate la pământ, fără să auzim un glas de apărare din partea celor ce au beneficiat în largă măsură de buna primire și de frumusețile și plăcerile vânătoarei. — Dl Prof. Dr. C. Andronescu, adăugeste încă unul argumentelor pentru stăpînirea câinilor hoinari și dăunători: să se înființeze o... tăbăcărie de piei de câine „ce s'ar putea obține dela diferitele institute de ecarisaj din întreaga țară, și *contra cost*, dela diferiți proprietari de câini”. Și pe urmă ce facem cu pieile? Diplome de nobili, funduri de darabane... — Dl C. Basiade, pornind din afirmațiunea, că sitarii nu sunt în scădere numerică, combate propunerea revistei noastre, de a se opri vânărea sitarilor primăvara, cu goana. Articolul necesită discuție mai amplă, ne rezervăm să revenim asupra lui în numărul nostru viitor. — Valorousul scriitor în chestiuni de știință naturală, Dl Gh. Butnaru, bucurându-se de discuția angajată pe tema articolului D-sale referitor la antidotul popular al otrăvii viperelor, susține, că exagerăm când facem referire la mulțimea ciupercilor otrăvitoare dela noi. D-sa susține, că „nu avem zeci de „ciuperci otrăvite”, ci numai două soiuri de bureți: Amanita și Agaricus campestris. Am arătat, că lista ciupercilor (bureților) otrăvicioși e mai mare. Așa, la rezezeală am putea înșira vre-o 10—15. Oare sucul căreia din aceste vindecă mușcătura de viperă? Credem, că e vorba mai mult de o deșartă mângâiere! — Directorul revistei, Dl Vasile Militaru semnează o poezie, „Braconierul”. Abea găsește cuvinte de hulă destul de aspre, ca să caracterizeze acest „lup flămând ce umblă după pradă”, „tâlhar setos să fure” și termină:

*Și cum de flori, de rouă și de ploae,
De aurori și răsărituri calde,
Se bucură și viermii din guaoae,
Când raze mângăioase vin să-i scalde, —
Socot căntre căți viermi hrănește Cerul,
Cel mai nemernic e: braconierul!...*

E o inutilă exagerare. Fiindcă sunt braconieri și braconiéri. Unii excelenți vânători, cu gândire înaltă vânătoarească, cari au devenit braconieri tocmai fiindcă se bucură „de flori, de rouă și de ploae, de aurori și răsărituri calde”... dar d. e. „siguranța” le-a denegat permisul de a purta armă. Și apoi adevăratul vânător a început ca braconier — dacă nu altfel, dar copil de 15 ani, când nu putea primi legalul permis...

„Wild und Hund” (Berlin, No. 43—46). Comisariatul pentru valorizarea materialelor vechi din Germania face un apel către vânătorime, ca să nu arunce nimic din produsele vânătoarei. Chiar și o bucată de piele de iepure deteriorată își găsește folosirea. Nici cadavrele vulpilor, ale viezurilor, ale câinilor hoinari nu e permis să le mai îngropi, ci ele trebuie să servească ca hrană farmurilor de animale cu blană etc. sau să fie predate locurilor anumite pentru a fi transformate în „făini de trup de animale”. În Germania a fost oprită folosirea curselor de fier cu talar, ca unele ce produc chinuri groaznice animalelor capturate. Acum s'a ridicat această opreliște, dându-se facultatea de a întrebuița aceste curse din partea pădurilor, a paznicilor de vânătoare și a vânătorilor, ~~care~~ loquesc în chiar terenul de vânătoare. — Walter Frevert, scriind despre vânătoarea mistreților cu câinii gonitori, socotește ca instrument cu totul necesar lancea specială de mistreți. Un porc grămădit de câini, un vier rănit și care a scăpat în desime, va fi ucis cu mult mai ușor cu lancea, decât cu arma de foc.

Der Deutsche Jäger (München, N-rii 43—46). A. Leitner-Lörn scrie un articol foarte instructiv privitor la biban și la pescuitul lui. Acest pește e tratat nedrept din partea multor pescari sportivi. Îl consideră mai curând ca o pacoste, decât ca un obiectiv vrednic al sportului lor. Este adevărat, că nu e lucrul cel mai plăcut să pescuiești răbdător la crapii cei mari și leneși, și până să vină crapii, bibanașii cei mici îți ciupește țară și iară momeala. Dar de altă parte bibanul mare e un pește viteaz, care luptă bine, dă un sport bun, apoi cu cât e mai mare — ajunge la 2 kg.! — cu atât e mai greu de găsit și de prins, deci cu atât te poate pasiona mai mult. Și, în fine, carnea bibanului e excelentă. O particularitate a pescuitului la biban e, că stau în cete în anumite regiuni ale apelor. Câte 10—20. Un pescar istet, care cunoaște sau dă de aceste locuri, îi poate scoate până la ultima piesă — ca a doua zi, sau și mai curând, altă ceată să fie de față în acel loc. Cu răma de obicei se prind numai bibanași mici. Cel ce voeste să scoată de cei bătrâni va pune altă momeală: pescuț natural. Infingem cârligul după ureche, și în scoatem prin gura peștișorului. Nu trebuie să ne batem capul să fie prea mascat fierul! Peștișorul să fie lung de 2—4 cm. Îl lăsăm până pe fundul apei, îl plumbăm, îl saltăm — și nu va întârzia mult bibanul cel mare să se arunce. Bibanul nu e prea capricios. Rare sunt zilele, când nu mănâncă. Și poate fi pescuit tot anul. Două sfaturi: când scoți din apă bibanul nu te repezi să-l prinzi. Aripioara dorsală e plină de țape tari, care te pot răni. Apoi: rade-i solzii cât mai degrabă, fiindcă după ce s'a... răcit peștele, se desprind greu.

STIRI MARUNTE

Cerem scuze cetitorilor noștri, pentru întârzierea acestui număr, cauzată din lipsa de hârtie pe piață. Asigurându-ne întreaga cantitate de hârtie pe anul acesta, asemenea întârzieri nu se vor mai întâmpla.

Rugăm pe următorii abonați să ne anunțe actualele lor adrese:

Locot. Col. Pantelimon Popescu, București; Ing. D. Gh. B. Mărculescu, București; D. Virgil Racoveanu, București; George Spegalsky, București; Căpitan E. Cernescu, Cernăuți; Gh. Popovici, Brașov.

Aproape în toate județele au fost ținute la timp conferințele pentru recomandarea persoanelor dintre care urmează să numească Ministerul Agriculturii pe noii Inspectori județeni. Aceste adunări au decurs aproape prețutindenea într'un spirit de camaraderie și serioasă cumpenire a argumentelor, și sperăm deci, că recomandările sunt de natură să faciliteze alegerea cea mai bună.

Regretabil este, că — după cum ni se comunică — au fost cazuri, când prefecturile au mai adăugat noii criterii puse limitativ în instrucțiunile Ministerului. Așa știți d. e. că într'un județ de frunte și important din punct de vedere vânătoarec, nu a fost invitat la acel sfat actualul — *excellent* — inspector, pe motivul ridicol, că soția lui (ariană de altfel) nu e de origină etnică română. Indiferent de rezultatul unor conferințe ținute sub asemenea restricțiuni — ele au eșit din cadrul cumințe și obiectiv preconizat de Ministerul Agriculturii.

Rugăm pe abonații noștri care ne trimit abonamentul sau fac orice fel de întrebări sau reclamațiuni privind administrația revistei „C.” — să binevoiască a scrie pe coupon resp. în scrisoare numărul abonamentului lor, aflător pe banda de expediție. Ni se curță în acest fel multă muncă.

Ni se comunică următorul fapt curios, care nu poate rămâne nerelevat.

La adunarea generală a unei Societăți de pescuit sportiv, s'a prezentat și un Inspector general dela P. A. R. I. D. care a făcut următoarea declarațiune: Membrii societății, având bilet în regulă pentru apele de șes, pot să pescuiască în orice apă din țară, însă cu excluderea salmonizilor. În urmare, cei ce au dreptul de a pescui în apele de șes, pot să pescuiască și în apele declarate ca ape de munte, însă nu pot prinde decât alt fel de pești — nu salmonizi — apoi raci.

Asemenea instrucțiuni nu pot decât să încurce lucrurile. Apele de munte au un regim special. Delimitarea și criteriul nu e după peștele care se prinde, ci e unul teritorial. În urmare, în o apă declarată ca apă de munte, nu poate pescui decât cel ce are permisul special pentru asemenea pescuit, are drept dearendă, etc. și se acomodează regulilor din legea specială.

* * *

Consiliul permanent al vânătoarei, în ședința plenară din 29 Ianuarie s'a ocupat de diferite chestiuni vânătoarești de actualitate; dintre care amintim următoarele, cu hotărârile respective:

1. Opierea vânătoarei sitarilor primăvara la goană și cu câinii. Consiliul a hotărât amânarea unei soluțiuni, ca între timp să se adune material documentar și „a se vedea și părerea vânătorilor în această privință“.

Notăm: material documentar avem mai mult decât suficient. C. I. C. încă s'a ocupat cu această chestiune, colectând referate, studii, etc. Iar părerea vânătorilor obiectivi e de mult stabilită.

2. S'a discutat măsurile de luat pentru înfrânarea speculei cu cartușele de vânătoare. S'a constatat, că după obținerea unor reduceri la taxele vamale, unele magazine au urcat prețurile în loc să le reducă. Se vor face convenițele demersuri pentru înfrânarea acestei speculii. Consiliul va interveni și pentru acordarea unor înlesniri de taxe pentru importul a 2.000.000 cartușe a Cooperativei Vânătorilor.

3. A fost respinsă o propunere, care cerea ca din fondul de vânătoare să se dea despăgubiri pentru pagubele cauzate de lupi în vitele locuitorilor.

4. Amânarea neînțeleasă a Legei poliției Veterinare, în care urmează să se reglementeze și chestiunea câinilor hoinari, a prilejuit o vie discuție în sânul consiliului. Ca urmare s'a hotărât o intervenție la Ministrul Agriculturii, ca să se disjunga chestiunea privitoare la reducerea și reglementarea câinilor, și această chestiune să se legeze neîntârziat, potrivit proiectului întocmit de Dir. Ec. Vânătorului.

5. Consiliul a lărgit delegația dată Delegației Permanente, întrucât a trecut în atribuțiunile acestei delegațiuni între altele și următoarele rezerve până acum Consiliului plenar:

a) Lucrările în legătură cu constituirea rezervatelor fauniste a terenurilor de propagandă națională și a terenurilor didactice.

b) Lucrările în legătură cu înființarea și desființarea Societăților de Vânătoare și a celor de Pescuit în Apele de Munte.

c) Măsurile de caracter local, pentru reglementarea vânătoarei și a pescuitului în apele de munte.

d) Lucrările privitoare la colonizări de vânat și salmonizi.

e) Propunerile pentru rezilierea contractelor arendașilor găsiți în culpă.

f) Contestațiile, în legătură cu arendarea dreptului de vânătoare și pescuit în apele de munte.

Socotim, că această lărgire a atribuțiunilor e excesivă. Rând pe rând consiliul rămâne fără atribuțiuni rezerve, decât doar avize principiare, debarasându-se de tot ce însemnează reala conducere și diriguire a vânătoarei. Credem, că această împrejurare denotă, că consiliul așa cum a fost compus, cu peste patruzeci de membri, nu poate lucra efectiv, și necesitățile rezolvirii lucrărilor de însemnătate împing spre un organism mai redus, — apropiindu-se și în această privință de forma vechiului Consiliu Permanent, disolvat. Consiliul a delegat în această Delegație permanentă încă pe Dd. Constantin Vișoianu și Ing. Marin Ciortea, ridicându-se astfel numărul membrilor la 8.

* * *

REGULAMENTUL DE FUNCȚIONARE AL CONSILIULUI SUPERIOR AL VÂNĂTOAREI ȘI PES- CUIȚULUI ÎN APELE DE MUNTE

Art. I. — Consiliul Superior al Vânătoarei și Pescuitului în apele de munte, este înființat și funcționează în virtutea Decretului-Lege nr. 1065/941, publicat în Monitorul Oficial nr. 89 din 14 Aprilie 1941.

Art. II. — Consiliul are menirea să ajute Ministrul Agriculturii și Domeniilor, precum și pe Directorul Economiei Vânătorului, în toate problemele de ordin principal, cari privesc vânătoarea și pescuitul în apele de munte. Cu avizul său vor fi supuse Ministrului, pentru aprobare:

1. Proiectele de legi în materie de vânătoare și pescuit în apele de munte;

2. Proiectele de Decizii Ministeriale, cu caracter general, în materie de vânătoare și pescuit în apele de munte;

3. Bugetul fondului de vânătoare și al fondului de pescuit;

4. Lucrările de colaborare cu Uniunea Generală a Vânătorilor din România;

5. Lucrările de cooperare internațională cu privire la ocrotirea vânatului migrator;

6. Propunerile de promovare a ornitologiei, chinologiei și a tirului;

7. Lucrările în legătură cu constituirea rezervatelor fauniste, a terenurilor de propagandă națională și a terenurilor didactice;

8. Propunerile pentru numirea și desărcinarea organelor onorifice;

9. Lucrările în legătură cu înființarea și desființarea societăților de vânătoare și a celor de pescuit în apele de munte;

10. Măsurile de caracter local, pentru reglementarea vânătoarei și a pescuitului în apele de munte;

11. Lucrările privitoare la colonizări de vânat și salmonizi;

12. Propunerile pentru rezilierea contractelor arendașilor găsiți în culpă;

13. Contestațiile în legătură cu arendarea dreptului de vânătoare și pescuit în apele de munte.

Art. III. — Ședințele Consiliului vor fi prezidate de președintele său, numit prin Decizie Ministerială, iar în lipsa acestuia, de cel mai în vârstă membru prezent.

Ca secretar al ședințelor va funcționa un delegat al Direcțiunii Economiei Vânătorului, care va redacta procesele-verbale de ședință într-un registru special. La începutul fiecărei ședințe, se citește procesul-verbal al ședinței anterioare.

La ședințe va lua parte, cu vot consultativ, Subdirectorul Economiei Vânătorului. Inspectorii Regionali de Vânătoare, onorifici, pot lua parte la ședințe, cu vot consultativ.

Ședințele se vor ține în localul Direcțiunii Economiei Vânătorului, în zilele și la orele fixate, ceiașe se va face cunoscut prin convocări individuale în scris. Odată cu convocarea, va fi expediat spre studiere și materialul ce urmează a fi discutat în ședința respectivă.

Art. IV. — Consiliul poate alege din sânul său o comisiune restrânsă, numită „Delegația Permanentă de Vânătoare și Pescuit“, compusă din opt membri, inclusiv Directorul Economiei Vânătorului, Inspectorul General al Pescuitului în Apele de Munte și Subdirectorul Economiei Vânătorului; ultimul ca secretar de ședință și cu vot consultativ.

Delegația Permanentă se va întruni ori de câte ori va fi necesar, pentru a pregăti lucrările care urmează a fi supuse Consiliului Superior, și pentru a aviza către Ministru asupra lucrărilor sau problemelor, care i se încredințează din partea Consiliului Superior.

* * *

O interesantă sentință au pronunțat instanțele corecționale din Viena în luna August, împotriva locuitorului din Nieder Russbach, Franz Risovie, dovedit, că a brăconat cu lațuri și a prins o vulpe, o căprioară și un iepure. A fost condamnat la 6 luni închisoare, agravată cu câte o zi de post și pat tare pe lună, și la despăgubiri de 2000 mărci. Ca măsură polițienească a fost oprit, pentru un timp nedeterminat, să-și părăsească locuința în timpul nopții adevărate între orele 22 și 5, să poseadă orice arme și curse, să iasă în pădurile și terenurile cultivate ale comunei sale și a celor învecinate, fără un permis special eliberat de inspectorul de vânătoare din caz în caz.

Exemplu bun de urmat!